

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jana Zakrajšek

Analiza terorističnega delovanja Rdečih brigad

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jana Zakrajšek

Mentor: doc. dr. Iztok Prezelj

Analiza terorističnega delovanja Rdečih brigad

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

ZAHVALA

Zahvaljujem se svojemu možu Miranu, ki me je spodbujal pri pisanju diplomske naloge, mi stal ob strani in verjel vame, da mi bo uspelo. Hvala tudi staršema za vso pomoč: mami Nevenki predvsem za varovanje sinka Nejca, atiju Janezu za spodbudne besede in podporo.

Posebna zahvala gre tudi prijateljici Nataši za vso pomoč in nasvete, ki so mi pomagali pripeljati diplomo h koncu.

Zahvaljujem se tudi svojemu mentorju doc. dr. Iztoku Prezlju za vse napotke in usmeritve.

Hvala sinku Nejcu za vso potrpežljivost v času, ko me ni imel ob sebi. Hvala tudi tašči Štefki, ki me je spodbujala ter vsem, ki so mi na kakršenkoli način pomagali z nasveti ali dejanji pri nastajanju diplomske naloge.

ANALIZA TERORISTIČNEGA DELOVANJA RDEČIH BRIGAD

V novejši zgodovini je bila Italija priča levičarskemu terorizmu. Tako imenovani “rdeči terorizem” v podobi Rdečih brigad je nastal leta 1969. Na podlagi marksistično-leninistične ideologije so Rdeče brigade z oboroženim bojem hotele oblikovati revolucionarno državo in Italijo ločiti od zahodnega zavezništva. Teroristična organizacija se je osredotočila na ugrabitve in umore predstavnikov italijanske vlade in italijanskih mogotcev. Med drugim so leta 1978 ugrabili in kasneje umorili nekdanjega italijanskega premiera Alda Mora; njegova ugrabitev še vedno velja za eno najbolj skrivnostnih in nepojasnjenih. Rdeče brigade so leta 1984 razpadle na dve frakciji, na večinsko Bojno komunistično stranko Rdečih brigad (BR-PCC) in na manjšinsko Bojno zvezo komunistov (BR-UCC). BR-PCC je nadaljevala ideološko in nasilno dejavnost Rdečih brigad. Po političnem nasilju leta 1988 je organizacija ponovno zaživela leta 1999, potem ko je nova generacija Rdečih brigad prevzela odgovornost za atentat na vladnega svetovalca Massimo D'Antona. Leta 2002 so prevzeli odgovornost tudi za umor vladnega svetovalca Marca Biagija. Številne aretacije so leta 2003 oslabile organizacijo. Strategija organizacije, ki se pojavlja danes v povezavi s tujimi formacijami, pa je predvsem s ponavljajočimi manjšimi napadi ustvariti strah.

KLJUČNE BESEDE: Rdeče brigade, terorizem, levičarski terorizem, teroristična organizacija.

THE ANALYSIS OF THE RED BRIGADES TERRORIST ACTIVITY

In recent history the Republic of Italy witnessed left-wing terrorism. The so called “Red Terrorism” led by the Red Brigades was founded in 1969. Based on Marxist-Leninist ideology the Red Brigades sought to create a revolutionary state through armed struggle and to separate Italy from the Western alliance. The terrorist organisation was active mainly via abductions and assassinations of the representatives of Italian government and Italian magnates. In 1978 they abducted and later on murdered the former Prime Minister Aldo Moro. His abduction still remains one of the most mysterious and unexplained. In 1984 the Red Brigades fell into two fractions, the majority fraction of the *Communist Combatant Party* (Red Brigades-CCP) and the minority of the *Union of Combatant Communists* (Red Brigades-UCC). Red Brigades-CCP continued with the ideological and violent activities of the Red Brigades. After the political violence in 1988 the organisation revived in 1999 when the new generation of the Red Brigades claimed the responsibility for the assassination of Massimo D'Antona, an advisor to the cabinet of Prime Minister. In 2002 they also claimed responsibility for the murder of Marco Biagi, an advisor to Italian Prime Minister. The organisation was weakened after the numerous arrests in 2003. In connection with foreign formations the strategy of the New Red Brigades was to create fear through recurrent minor attacks.

KEY WORDS: The Red Brigades, terrorism, left-wing terrorism, terrorist organization.

KAZALO

1 UVOD	8
2 METODOLOŠKO HIPOTETIČNI OKVIR.....	10
2.1 Opredelitev predmeta in ciljev preučevanja	10
2.2 Hipoteze	12
2.3 Uporabljena metodologija.....	12
3 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV	13
3.1 Terorizem.....	13
3.2 Teroristična organizacija.....	17
3.3 Levičarski ekstremizem	18
4 NASTANEK RDEČIH BRIGAD.....	19
4.1 Razlogi za nastanek Rdečih brigad	19
4.2 Nastanek Rdečih brigad	22
5 CILJI ORGANIZACIJE	25
6 ORGANIZIRANJE.....	26
6.1 Splošno o strukturi terorističnih organizacij	26
6.2 Struktura Rdečih brigad	27
6.3 Rekrutiranje.....	31
6.4 Usposabljanje.....	33
6.5 Komuniciranje.....	34
7 DELOVANJE RDEČIH BRIGAD	37
7.1 Delovanje Rdečih brigad.....	37
7.2 Posledice delovanja za Rdeče brigade	43
7.3 Strategija delovanja Rdečih brigad	43
7.4 Načini posrednega delovanja Rdečih brigad.....	45
7.4.1 Organizacijski dejavnik	46
7.4.2 Operativni dejavnik	47
7.5 Prehajanje meje	48
7.6 Oboroževanje	48
7.7 Kronologija najpomembnejših dogodkov	49
7.7.1 Zbiranje podatkov	49
7.7.2 Najpomembnejša teroristična dejanja Rdečih brigad	51
8 FINANCIRANJE ORGANIZACIJE	60
9 POVEZOVANJE RDEČIH BRIGAD Z DRUGIMI TERORISTIČNIMI ORGANIZACIJAMI	61
10 RDEČE BRIGADE DANES.....	64
11 SKLEP IN VERIFIKACIJA HIPOTEZ.....	72
12 LITERATURA	80

SEZNAM SLIK

Slika 4.1: Peterokraka zvezda – simbol Rdečih brigad.....	25
Slika 6.2: Organigram teroristične organizacije Rdeče brigade.....	30
Slika 7.1: Delitev Rdečih brigad leta 1984	42

SEZNAM KRATIC

AD	<i>Action Directe</i> (Direktno nasilje)
RB	<i>Rdeče brigade</i>
BR-PCC	<i>New Red Brigades Communist Combatant Party</i> (Bojna komunistična stranka Rdečih brigad)
BR-UCC	<i>Union of Combatant Communists</i> (Bojna zveza komunistov)
CCC	<i>Cellules Communistes Combattantes</i> (Komunistične bojne celice)
CIA	<i>Central Intelligence Agency</i> (Centralna obveščevalna služba)
FBI	<i>Federal Bureau of Investigation</i> (Zvezni preiskovalni urad)
ETA	<i>Euskadi Ta Askatasuna</i> (Baskovska Domovina in Svoboda)
NATO	<i>North Atlantic Treaty Organization</i>
PLO	<i>Palestine Liberation Organization</i> (Palestinska osvobodilna organizacija)
RAF	<i>Rote Armee Fraktion</i> (Frakcija rdeče armade)
ZDA	<i>Združene države Amerike</i>

1 UVOD

Na svetu obstaja neznano število terorističnih skupin, ki nastajajo in izginjajo, nekatere za nekaj časa poniknejo in potem z vso silovitostjo nenadoma ponovno opozorijo nase. Na splošno velja, da je terorizem grozljivo, a hkrati zelo učinkovito orožje v boju zoper obstoječo oblast. Teroristi skušajo strmoglaviti vlado ali pa vsaj prispevati svoj krvavi delež v boju katere od političnih strank.

Italijanska vstaja se je pojavila po dolgotrajnem protestnem ciklu poznih šestdesetih let. Med tistimi leti so bile zahteve po političnih, ekonomskih in socialnih reformah zelo razširjene in so vključevale elemente celotne družbe. Skrajni levičarski obrobni elementi, ki zajemajo od delavcev z belimi ovratniki do industrijskih delavcev in univerzitetnih študentov, so se povezali in postali politična sila, potem ko so njihove pritožbe, izražene v množičnih demonstracijah, vselej ostale neuslišane in bile demonstracije vselej zatrite s strani policije. Rdeče brigade¹ so se razvile iz demonstrantov, ki so se zavzemali za socialnoekonomске reforme, v bojavnike, ki so se zoperstavili državnemu zatiranju. Sčasoma se je nasilje RB spremenilo iz samozaščite v napadalna delovanja. Ves ta trud je bil mišljen kot vojna proti državi, ker naj bi bili "država, njena pravna ideologija in njeni zakoni nič drugega kot instrumenti preko katerih buržoazija izvaja diktaturo nad proletariatom". Za RB so ti politični zločini brž postali zakoni pravičnosti. Sprva so bila to dejanja povračilnih ukrepov in maščevanja proti opaženim napadalcem. Primer je umor Alda Mora, ker je posebljal "vse, kar je bilo najbolj pametno in najbolj nevarno v vladajočem režimu". Postopoma so bili glede na birokratske potrebe izločeni običajni posamezniki. Primer je, "da narediš politično analizo, potem pa potrebuješ žrtev. Ko izločiš svojo žrtev, je ona tista, ki je kriva za vse. In v tem trenutku je že logika sojenja taka, da je odločeno, da je žrtev kriva in ji je potrebno določiti le še kazen ... kaznuješ jo ne le za tisto, kar je zagrešila, temveč tudi za vse ostalo". Revolucijsko nasilje postane najvišji možen smisel za zrušenje umirajoče kapitalistične ureditve. Logično sklepno ugotovitev je k temu tipu politične vojne

¹ V nadaljevanju RB.

podal voditelj RB Alberto Franceschini: “Vsi člani RB smo bili zasvojenici z drogo določenega tipa – ideologijo. Morilsko mamilo, hujše od heroina” (Manwaring 2004, 24–25).

RB so tako zrasle ob koncu šestdesetih let, na krilih tedaj zelo bučnega, odločnega in brezkompromisnega študentskega gibanja. Bile so ekstrem tega gibanja in njegov trd oreh, ki je zamajal temelje tedanje oblasti in “multinacionalnega kapitalizma” (Štefančič 2002).

RB, ki so v 70. in 80. letih pustile svoj pečat v evropski politiki, vedno polni retorike, ki je vključevala besede “revolucija”, “spontanost množic” in “razredni boj”, so skušale politični boj militarizirati in zadeti srce “multinacionalnega kapitalizma” – z nasiljem, z atentati, z ugrabitvami. Ciljale so predvsem simbole uradništva – politike, poslovneže, magnate, skorumpirane sindikaliste, direktorje, ravnatelje zaporov, vlake, šole. Zahtevale so tudi umik Italije iz zveze NATO. RB so bile v času protestnih shodov, stavk, zavzetij tovarn in uličnih bojov “oborožena partija proletariata”. Toda vsi ti teroristični napadi in atentati, vsi ti poskusi “uničenja kapitalističnega sistema”, so bili kontraproduktivni: ljudi so le prestrašili. Italija je kar naenkrat živela v obsednem stanju; tekla je kri, ljudje so umirali. Kolateralna škoda je bila srhljiva. Množice je ob vsem tem minila spontana ilegalnost in za razredni boj niso hotele več slišati. Revolucija se jim je zagabila in z njo niso hoteli biti povezani. Ljudje so stopili na drugo stran – zahtevali so varnost, trdo roko, vpeljavo represivnih metod in razbitje rdečih teroristov. Ko so RB ugotovile, da z atentati ni mogoče ustvariti “razredne zavesti” in da je “multinacionalni kapitalizem” brez centra, so propadle. Štirje voditelji RB so leta 1984 iz zapora sporočili, da je revolucije konec, da “pogoji, ki so omogočali oboroženi boj, ne obstajajo več”.

Toda kasneje se je izkazalo, da so bili mnogi izmed atentatov, pripisani RB, v resnici produkt skrajno desnih, neofašističnih teroristov, ki so prikrito sodelovali z državo, desnimi strankami in varnostno-obveščevalnimi službami. Njihovo početje ni bila skrivnost: da bi umetno ustvarjali napetost, kaos, paniko in pogoje za vojaško-policijske puče, represijo in politiko trde roke, da bi

potemtakem država lažje zatrla upor, strla levico in disciplinirala proletariat. Varnost je tako imela v državi prednost pred demokracijo. Po njihovem mnenju lahko le represija vrne red in le fašistična država lahko stabilizira Italijo (Štefančič 2002).

Vendar pa zgodba RB še ni zaključena. Ponovno so se pojavile in svoj obstoj upravičile s terorističnimi dejanji.

2 METODOLOŠKO HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 Opredelitev predmeta in ciljev preučevanja

Predmet preučevanja je analiza terorističnega delovanja RB v Italiji. V svojem diplomskem delu bom predstavila teroristično skupino RB ter njeno teroristično delovanje levičarskega ekstremizma od njihovega nastanka leta 1970 do danes.

Povod za nastanek RB so bile nastale politične, ekonomske in socialne razmere v Italiji po prehodu iz dolgoletne diktature fašizma v kapitalizem, potem ko je buržoazija dobila prevladujoč položaj, srednji sloj kot vmesni člen med buržoazijo in proletariatom pa je začel izginjati. RB, nastale iz vrst vedno zatiranih demonstrantov (delavci z belimi ovratniki, industrijski delavci, univerzitetni študenti), so se uprle državnemu zatiranju in začele vojno proti državi, preko katere je buržoazija izvajala diktaturo nad proletariatom. Sprva so bile RB oborožena partija proletariata, ki je delovala na marksistično-leninističnih temeljih, ki opravičujejo njihov terorizem. Njihov cilj je bila ustanovitev pravične družbe, ki ne bi bila zaznamovana z razrednim bojem in delitvijo na razrede. Svoje žrtve so skrbno izbirali ter vsako dejanje posebej predstavili javnosti v korist lastne propagande. Prav tako so izrabljali propagando (napisano in v obliki javnega nastopanja), medije ter informacijsko tehnologijo za rekrutiranje, urjenje, podporo,

komunikacijo. Po tem, ko so izvedli atentat na Alda Mora ter s tem preprečili nastanek “zgodovinskega kompromisa”, pa niso bile več oborožena partija proletariata. Izgubili so namreč podporo množic, ki so zahtevale varnost, trdo roko, vpeljavo represivnih metod in razbitje rdečih teroristov. Njihovo teroristično delovanje je leta 1984 po spoznanju, da z atentati ni mogoče ustvariti “razredne zavesti” in da je “multinacionalni kapitalizem” brez centra, doživelo razhajanja in delitev na dve frakciji, na BR-PCC in BR-UCC, izmed katerih BR-PCC nadaljuje ideološko in nasilno dejavnost RB.

V svoji diplomski nalogi bom tako v prvih dveh teoretičnih delih preučevala temeljne postavke za obstoj in delovanje teroristične organizacije RB, vključno z najpomembnejšimi terorističnimi dejanji RB, izmed katerih bom najpomembnejše tudi podrobneje predstavila, medtem ko se bom v zadnjem, tretjem sklopu diplomske naloge, osredotočila na povezovanje RB z drugimi terorističnimi organizacijami ter na ugotovitve o njenem obstoju danes.

Cilji in namen preučevanja mojega diplomskega dela so:

- predstaviti razloge zgodovinskega političnega ozadja v Italiji, ki so pripeljali do pojava RB,
- predstaviti teroristično skupino,
- analizirati temeljne cilje, ki jih je organizacija želela doseči s terorističnimi akcijami,
- analizirati posamezna dejanja posrednega in neposrednega delovanja,
- analizirati njeno povezovanje z drugimi terorističnimi organizacijami ter njen obstoj danes.

2.2 Hipoteze

- Hipoteza 1: RB so skušale s terorističnim delovanjem v Italiji doseči preobrat v političnem sistemu.
- Hipoteza 2: Cilj terorističnih napadov in atentatov RB je bila zaščita delavskega razreda.
- Hipoteza 3: Načini izvajanja sedanjega terorističnega delovanja opozarjajo na povezavo med zaprtimi starimi člani RB in novo celico RB.

2.3 Uporabljena metodologija

Pri analiziranju terorističnega delovanja RB sem sprva uporabila metodo zbiranja virov; osredotočila sem se tako na pisne vire, ki so pripomogli k opredelitvi nastanka in začetnega delovanja teroristične organizacije, kot tudi na svetovni splet, kjer sem iskala podatke predvsem o delovanju novonastale celice RB. Temeljna metoda, ki sem jo uporabila pri pisanju diplomske naloge, je analiza in interpretacija sekundarnih virov, ki mi je pomagala pri črpanju potrebnih podatkov iz izbrane literature o teroristični organizaciji RB in njenem delovanju. Z opisno metodo sem pojasnila temeljne pojme, primerjalna metoda pa mi je pomagala pri iskanju podobnosti in razlik časovne analize intenzivnosti in načinov delovanja RB ter ciljev njihovih napadov. S pomočjo študije primerov pa sem preučila posamezne konkretne primere napadov RB.

3 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

3.1 *Terorizem*

Splošno sprejeta opredelitev terorizma danes ne obstaja zaradi velikega števila dilem, različnih vrednostnih pogledov ter političnih interesov. Pri opredeljevanju terorizma prihaja do težav in neenotnosti.

Etimološko 'terorizem' izvira iz besede 'teror'. Izvorno je pomenil sistem ali režim terorja; prvič je bil uporabljen za obliko vladavine, ki so jo uvedli jakobinci in pojem brez negativnih konotacij uporabljali sami zase. Kasneje se je začel uporabljati za kakršnokoli tovrstno politiko ali režim in dobil je močno negativno konotacijo, kot jo ima na splošno še danes. Terorizem naj bi povzročal teror (skrajni strah) in ga, kadar je uspešen, tudi dejansko povzroča. Terorizem je ustrahovanje z namenom: namen terorja je povzročiti, da drugi storijo nekaj, česar drugače ne bi. Terorizem je prisiljujoče ustrahovanje (Primorac 2005, 46). Terorizem nikoli ni upravičen, čeprav se vedno najdejo posamezniki ali politični programi, ki takšna dejanja opravičujejo (Pettiford in Harding 2005, 28).

Pravzaprav za nobeno definicijo terorizma ne moremo trditi, da je prava in za vse sprejemljiva. Pa vendar je najpogostejša definicija terorizma tista, ki jo narekuje listina dvaindvajsetega zakona Združenih držav, ki pravi, da pojem terorizem pomeni naklepno, politično motivirano nasilje zoper civiliste, pa tudi vojaške osebe, ki so v trenutku napada neoboroženi in niso na dolžnosti. Storilci so plačanci ali tajni agenti, ki hočejo ponavadi vplivati na javnost (Predovič-London 2001).

Terorizem je neposredna grožnja demokracijam po svetu in človekovim pravicam, je globalni vojni zločin in obravnavati ga morajo globalne protiteroristične sile (obveščevalne, vojaške sile ter policija). Terorizem je konec koncev problem človeštva, saj povzroča žrtve, begunce in

brezdomce ter preseljence (Thackrah 2004, 44). Zaradi svoje pomembnosti, je terorizem učinkovito sredstvo ustvarjanja javnega mnenja in proizvodjanja podpore za vrsto politik (Thackrah 2004, 47).

Vendar pa terorizem ni posebnost demokratičnih družb. Poznali so ga namreč in ga tudi danes poznajo v državah z drugačno družbeno ureditvijo, ki je manj demokratična ali celo avtoritarna (Turnšek 2007, 8).

Slovar slovenskega knjižnega jezika terorizem opredeljuje kot uporabo velikega nasilja, zlasti proti političnim nasprotnikom, s katerim se hoče doseči, da se kdo boji ali da si kdo ne upa ravnati, kot hoče.

Večina opazovalcev se danes strinja, da je terorizem sredstvo doseganja državnih ciljev. Vendar pa se ločujejo po dveh glavnih razlikah: nekateri poudarjajo drugačnost terorizma od ostalih oblik nasilja, medtem ko ostali zmanjšujejo to razliko. V prvem primeru gre za terorizem kot posebno običajno nasilje in kot tako gre preko formalnih in neformalnih pravil vladajoče oblasti, nasilje ki se ne ozira na konvencionalne razlike med krivdo in nedolžnostjo. Cilj ni neposreden napad na ljudi, temveč družbe kot celote. V drugem primeru pa je terorizem izenačen z ostalimi oblikami ilegalnega uporniškega nasilja (Rapoport v Lester 1999a, 500).

Nekatere definicije obravnavajo vsa dejanja terorizma kot kazniva dejanja. Na primer v ZDA obravnava terorizem standardna definicija, ki jo uporablja FBI, kot nezakonito uporabo sile in nasilja proti ljudem in premoženju z namenom ustrahovati ali prisiljevati neko oblast, civilno prebivalstvo ali del prebivalstva za dosego političnih ali družbenih ciljev teroristov (The New Encyclopedia Britannica 2002, 650).

Fenomen terorizma je povezan s politiko in kakor so si različne politike, je različno tudi

dojemanje terorizma. Terorizem je povezan s politiko z dveh vidikov:

1. zaradi prepričanja teroristov, da lahko s svojimi dejanji izzovejo politične spremembe in
2. zaradi dejanskih političnih posledic dejanja (Krunić 1997, 171–172).

Terorizem Sankar Sen (v Krunić 1997, 172) opredeljuje kot “grožnjo ali dejansko uporabo nasilja za doseganje političnih ciljev, kadar ima taka akcija namen vplivati na stališča in obnašanje neke ciljne skupine – prej kot pa učinkovati na trenutno žrtev – in kadar sega čez državne meje”.

Terorizem je politično motivirano uporabljjanje sile proti posameznikom, skupinam oseb in predmetom, namen pa je vnesti hudo negotovost med prebivalce, s tem vznemiriti državni in družbeni sistem in zrušiti državno in družbeno ureditev, je zapisano o terorizmu v Velikem splošnem leksikonu.

Po Kofiju Annanu, nekdanjem generalnem sekretarju Združenih narodov (Oziewicz 2005) je terorizem vsako dejanje, če je njegov namen povzročiti smrt ali fizično poškodovati civiliste, zastraševanje prebivalstva ter vplivanje na vlado ali mednarodno organizacijo, da nekaj naredi ali se od tega vzdrži.

Pašanski (1987, 32) ne pojmuje terorizma izključno kot nasilno delovanje, pač pa tudi kot “doktrino in način boja za določene cilje s sistematično uporabo nasilja”.

Prezelj (2006, 20) opredeljuje terorizem za potrebe identificiranja indikatorjev terorističnega ogrožanja kot “načrtovanje, organiziranje, izvajanje in podpiranje nasilnih dejavnosti večinoma proti nedolžnim civilnim ciljem v smeri doseganja določenih političnih ciljev (predvsem v smeri vplivanja na vlade, da sprejmejo ali ne sprejmejo določene ukrepe)”.

Krunić (1997, 172–175) navaja skupne značilnosti terorizma in terorističnih organizacij:

- **Politični cilj.** Po tej značilnosti se terorizem loči od vseh oblik kriminala, kjer je motiv dejanja osebna korist.
- **Nasilno dejanje.** Oblike fizičnega nasilja, ki jih uporablja terorizem, so lahko vidne ali prikrite.
- **Nelegitimno nasilje.** Teroristično nasilje je v nasprotju z ustaljenimi normami in zakoni.
- **Ponavljajoče se dejanje.** Teroristi ne storijo enkratnih dejanj, delujejo dokler ne dosežejo cilja.
- **Zavestno dejanje.** Teroristi se svojih dejanj zavedajo in skrbno načrtujejo vsako fazo dejanja, tudi posledice.
- **Sekundarni učinek.** Cilj terorističnega nasilja je vplivati na širšo ciljno skupino, medtem ko je trenutna žrtev za teroriste sekundarnega pomena. Zato so žrtve teroristov pogosto naključne.
- **Izzivanje strahu in drugih psihičnih reakcij.** Temeljni cilj teroristov je ustvariti strah in druge reakcije, na primer občutek nevarnosti pri ljudeh.
- **Komunikativnost terorističnega dejanja.** Pri tem so pomembni mediji za množično informiranje. O terorizmu se govori tudi kot o “propagandi z dejanji” oziroma “oboroženi propagandi”, saj teroristi neko dejanje storijo zato, da bi s tem propagirali svoj cilj.
- **Brezobzirnost.** Teroristi nastopajo brezobzirno in žrtev praviloma ne izbirajo.
- **Organiziranost.** Teroristične skupine so zelo dobro organizirane in imajo dobra razvite vse potrebne dejavnosti.
- **Opremljenost.** Teroristične organizacije so dobro opremljene z orožjem in drugimi sredstvi (avtomobili), do česar pridejo z nakupi, s krajami iz skladišč, s pomočjo držav, ki jih podpirajo.
- **Izurjenost.** Urjenje je načrtno in sistematično.
- **Konspirativnost.** Teroristične organizacije delujejo tajno, zato so prednostna tarča varnostnih

sil.

Nenazadnje terorizem lahko omejimo, ne moremo pa ga zatreti. Omejevanje terorizma se nanaša na aktiviranje različnih institucij v vseh državah, in sicer policije, civilnih in obveščevalnih služb, civilne zaščite, vojske, raznih laboratorijev, carinskih in drugih služb (Prezelj 2007, 14).

3.2 Teroristična organizacija

Planiranje in izvajanje terorističnih akcij, kontinuirana in sistematska uporaba političnega nasilja zahtevajo obstoj organizacije, ki mora zagotoviti stabilen mehanizem terorističnega delovanja. Teroristične akcije se načrtujejo kot izjemno zapletene vojne operacije, kjer sodeluje mnogo širši krog ljudi od skupine, ki nato neposredno izvrši napad (Klarin 1978, 62).

Teroristične organizacije se najpogosteje ustanovijo na dveh temeljih, in sicer na

1. ideološkem, verskem ipd., kjer je cilj sprememba družbe in
2. na nacionalni podlagi, kjer je cilj sprememba političnega zemljevida (Krunić 1997, 172).

Konvencija Združenih narodov proti meddržavnemu organiziranemu kriminalu, ki je vstopila v veljavo septembra 2003, govori o teroristični organizaciji kot o strukturirani skupini enega ali več ljudi, ki obstaja določeno obdobje in sporazumno deluje z namenom povzročiti enega ali več resnejših zločinov ali kaznivih dejanj zaradi neposrednega ali posrednega pridobivanja finančnih ali drugih materialnih koristi (Jamieson v Bjorgo 2005, 165).

Za obstoj terorističnih organizacij je pomembno, da je organizacija številčno omejena na ožji krog ljudi, ki se medsebojno dobro poznajo in si zaupajo. Če je organizacija številcnejša in večja, je večja nevarnost vpadov policije ali izdajstev njenih pripadnikov. Teroristične organizacije so najpogosteje organizirane tako, da je komunikacija med člani omejena na minimum, tako da nihče ne ve več, kot je potrebno (Klarin 1978, 63).

3.3 Levičarski ekstremizem

Čuček v svojem delu *Terorizem* (1981, 262) o levičarskem ekstremizmu pravi, da oznanja proletarsko revolucijo, ki naj bi bila zmagoslavna v primeru, da oborožena sila proletariata zruši obstoječi državni red in sistem. Skrajno levi oznanjevalci take revolucije v svoji strategiji predvidevajo celo uvedbo fašistične ali druge zvrsti diktature, do katere naj bi prišlo zaradi njihovega oboroženega boja proti državi in kot posledica strategije strahu in nasilja.

Prevladujoča oblika levih ekstremistov je strategija nasilja, strahu, atentatov, ugrabitev itn. Posebna značilnost delovanja levih ekstremističnih sil je njihov vse bolj poudarjeno sovražen odnos do komunistične partije in sindikatov (Košmrlj 1978, 256).

Levičarski ekstremizem je usmerjen v prihodnost, v preoblikovanje ali uničenje obstoječega sistema ter v oblikovanje nove in pravične družbe. Glede na to, da levičarji tvorijo posebno skupino, jo vlada ali podkupljiv sistem dojemata kot nepravilno. Skupina je razredna ali etno-narodna kategorija, ki mora po njihovem prepričanju prejeti pravico in enakost, ki sta jim bili odvzeti. Levičarji so prepričani, da sta reforma sistema ali pa revolucija potrebni za oblikovanje pravične družbe. V tem pogledu je levičarski ekstremizem idealističen (Martin 2003, 23).

Rošker (1998, 75) pravi, da so opredelitve terorističnih akcij racionalne levice v prvi vrsti negativne – identiteta skrajne levice se vzpostavlja preko negacije obstoječega. Pri tem gre za kritiko sistema izkoriščanja, neenakopravnosti in parlamentarne demokracije kot temeljne politične vrednote kapitalističnih držav. Teorija in praksa radikalne levice sta v diametralnem nasprotju s temeljnimi vrednotami sodobne nacionalne države.

Racionalne utemeljitve političnih akcij radikalne levice Rošker (1998, 81) povzema v treh točkah:

1. kritika kapitalističnega sistema kot sistema izkoriščanja človeka po človeku in sistema nepravilne porazdelitve družbenega bogastva,
2. kritika meščanske nacionalne države kot tistega institucionalnega ogrodja, ki ta sistem omogoča in ohranja,
3. kritika parlamentarne "demokracije", ki predstavlja politični temelj taiste države in je sama osnovana na kvantiteti, ne pa na kvaliteti odločanja subjektov v kapitalističnih družbah.

4 NASTANEK RDEČIH BRIGAD

4.1 Razlogi za nastanek Rdečih brigad

Vzroki za pojav levega ekstremističnega gibanja v italijanski družbi izhajajo iz posebnosti notranjepolitičnega, gospodarskega in družbenega razvoja v Italiji kot tudi v razmerah v svetu, ki so prav tako vplivale na italijansko politično ozračje (Košmrlj 1978, 256). Italija je bila v drugi svetovni vojni duhovno in materialno poražena. Država je bila ob koncu vojne na tleh, kar se je zgodilo po dvajsetih letih diktature fašizma, ki je Italiji vsilil arhaično ekonomsko strukturo, omejeval osnovne demokratične svoboščine in jo prisilil v državno gospodarstvo, neodvisno od uvoza (Čuček 1981, 127). Razvoj kapitalizma po vojni je v italijansko gospodarsko, družbeno in politično stvarnost vnesel globoke spremembe. Posledica tega so neenakomeren razvoj, ki se kaže v razlikah med razvitim severom in zaostalim jugom, obsežnih imigracijskih tokovih ter prodor tujega kapitala. Slednje je okrepilo gospodarsko moč in vpliv multinacionalnih družb in povežalo vrhove monopolov z vrhovi izvršne politične oblasti v državi. Politični monopol je imela dolga desetletja le ena stranka, krščansko demokratska stranka, kar je prav tako

onemogočalo državi demokratični proces notranjepolitičnega razvoja.

Spremembe z razvojem kapitalizma v Italiji so sprožila številna notranja protislovja, eno od teh je protislovje med mestom in vasjo, med moderno industrijo in zaostalim kmetijstvom. Tak razvoj je med drugim prispeval k temu, da je celotni srednji sloj začel izginjati kot samostojen dejavnik in avtonomen vmesni člen med buržoazijo in proletariatom. Nastale razmere so postale ugodno torišče za nastanek in delovanje raznih ekstremističnih skupin in gibanj, med njimi že prej omenjenega levega ekstremizma.

Prvi množični pojavi levega ekstremizma segajo v leto 1968, ki je bilo leto splošne mladinske vstaje po vsej Evropi, zlasti v Franciji (Košmrlj 1978, 256–257). Študentsko gibanje v Italiji leta 1968 je v političnem smislu združilo dve kritiki: kritiko socialnega in kritiko kulturnega sistema. Zoper nastale razmere, kot so poslabšan položaj študentskega stanu, ki so ga študentje navezali tudi na kritiko širših družbenih razmer (kriza celotne družbene ureditve, poslabšan položaj študentov), je izrazila kritična masa študentskih aktivistov, ki so gibanje organizacijsko vodili, in študentskih intelektualcev, ki so postavili program in cilje gibanja, nezadovoljstvo na fakultetah, sprva v Neaplju, Pisi in Rimu, sledijo jim študentje v Trentu, Milanu, Genovi, Padovi (Kraigher 1998, 138–139). Nezadovoljstvo med mlado generacijo italijanskih izobražencev je bil tudi razlog, da so bili v večini brezposelni ravno študentje iz nižjih družbenih slojev, ki so bili boljši pri študiju od vrstnikov iz bogatejših družin, vendar pa so slednji hitreje našli zaposlitev zaradi zvez svojih staršev. Za mlade iz revnejših družin so univerze odsev krivičnih razmer italijanske družbe. Mladi so tako ostajali na obrobju družbe, v katero se niso mogli tvorno vključiti. Vse bolj so se istovetili z mestnim “lumpenproletariatom” in z brezupom emigrantov, ki so prihajali z revnega juga v bogata mesta severa (Čuček 1981, 47). Medtem ko je bila “pariška pomlad”, imenovana Maj 68, zatrta v mesecu dni, so se študentski nemiri v Italiji razširili na delavske množice, ki so po vzoru študentov zasedli tovarne (Kraigher 1998, 138–139).

Ker se je represija širila na vse ravni (v tovarne, na ulice), so se ljudje soočali z vedno večjim nasiljem sil reda. Bilo je ogromno odpuščanj, ljudje so pričeli za samoobrambo s seboj nositi orožje. In ker so vsi drugi načini postali nemogoči, so zato skrajneži odgovorili z orožjem (Dufourmantelle 2005, 12).

Nastali novi družbeni sloji, ki so se po svojem družbenem položaju trgali od buržuazije in posegali v politična dogajanja, kar se je kazalo v zavračanju celotnega sistema in v zahtevi po njegovi odpravi, so se usmerjali k tistim delom marksizma, ki so jim ustrezali ter k nastanku levega ekstremizma, ki se je v političnem življenju levih sil pojavil kot avtonomna skupina z delovanjem zunaj obstoječega sistema (Košmrlj 1987, 257–258). Marksističen pogled se nanaša na človeško dobro: na neoviran razvoj človekove narave, ki je po svojem bistvu družbena. Ta razvoj je zato možen le v “resnično humani družbi”, družbi, ki ni več zaznamovana z delitvijo na razrede in razrednim bojem (Primorac 2005, 16). Pri razvoju skrajno levega gibanja so imeli vpliv tudi zunanji dejavniki, in sicer zaostren boj med stalinizmom in naprednimi silami, pojav gverilskih skupin v Latinski Ameriki, pojavi čegevarizma in maoizma, ki so pritegovali s svojo ekstremnostjo, znotraj države pa neuspeli poskusi ustanovitve močnejše skrajno leve politične sile ob Komunistični partiji Italije, ki bi zajela in usmerila vse skupine, ki so se razvrščale levo od nje (Košmrlj 1987, 257–258). Antonio Negri² v *biopolitičnem besednjaku: Vrnitev* pravi, da je

Italija katoliška država in da je sredi sedemdesetih let v odgovor na leto 1968 prišlo do perversnega zavezništva med katolicizmom in stalinizmom. Temu so tedaj rekli

² Antonio Negri je leta 1969 eden od ustanoviteljev skupine in operaističnega gibanja Delavska oblast, ki predstavlja kontinuiteto političnega, teoretskega in intelektualnega angažmaja dela marksističnih intelektualcev, ki se niso vrnili v institucije delavskega gibanja. 7. aprila 1979 je bil aretiran skupaj s številnimi kolegi in tovariši. Obtožen je bil neposredne odgovornosti za ugrabitev Alda Mora in štiri leta preživel v preiskovalnem zaporu. Nazadnje je bil, čeprav niso našli nobene povezave z RB, obsojen na trideset let zavora zaradi sodelovanja pri vstaji proti državi. Po štirih letih zaporne kazni je bil izvoljen na listi Radikalne stranke. Medtem ko so se v parlamentu odločali o odvzemu njegove imunitete, je pobegnil v Francijo, kjer je bil deležen zaščite Mitterrandove vlade, pod pogojem, da se ne ukvarja s političnimi aktivnostmi. V izgnanstvu v Franciji je začel delati kot predavatelj in kot član uredništva revije *Futur anterior*. Leta 1997 se je vrnil v Italijo, da bi odsedel preostanek kazni, ki se je zmanjšala na podlagi pritožb na sedemnajst let. Leta 2003 je bil izpuščen na svobodo (Kurnik 2007).

“zgodovinski kompromis”: komunistična partija in krščanska demokracija sta se uskladili, da bosta vodili skupno politiko. V tem zavezništvu so se komunisti odpovedali revolucionarnemu idealu, zastopanju revnih in delavcev: velika italijanska depresija je prizadela vse, ki so to zavezništvo skušali razkrinkati (Dufourmantelle 2005, 34–35).

Oborožena partija ekstremizma je imela s fašizmom skupne metode (nasilje), socialno bazo (drobna buržoazija) in cilj (zruševanje republikanske države). Vendar pa je levi ekstremizem v nasprotju s fašizmom oznanjal proletarsko revolucijo, ki bo zmago slavna le tedaj, če oborožena sila proletariata v obliki RB zruši obstoječi državni red in sistem. Skrajno levi oznanjevalci take revolucije v svoji strategiji celo predvidevajo uvedbo fašistične ali druge zvrsti diktature, do katere naj bi prišlo zaradi njihovega oboroženega boja proti državi in kot posledica strategije strahu in nasilja. In prav fašistična diktatura naj bi po njihovem mnenju zrevolucionirala množice in jih prisilila v boj za zmago revolucije (Košmrlj 1978, 262).

Formirala se je nova študentska levica, ki je zajemala sloj študentov, intelektualcev, strokovnjakov na univerzah, v raziskovalnih centrih, znanstvenih institucijah in podjetjih, ki je bila eden najpomembnejših temeljev za nastanek RB. Tako študente kot kasneje brigadiste je družila ista želja po družbeni spremembi, ki se je morala zgoditi na način revolucije (Kraigher 1998, 140).

4.2 Nastanek Rdečih brigad

Ko se je po letu 1968, letu množičnih mladinskih protestov, revolucionarni val polegel, se je del mladih nasprotnikov lotil novih oblik boja proti sistemu in državni oblasti (Manwaring 2004, 25).

Začele so se pojavljati skrajno leve skupine z različnimi imeni: Boj se nadaljuje, Delavska oblast, Delavska avantgarda ter razni “kolektivi”, ki so si naredili različne marksistične nazive (Košmrlj

1978, 260). Med slednjimi se je novembra leta 1970 v Milanu izoblikovala militantna levičarska skupina, imenovana Metropolitan Political Collective (CPM ali Velemestni politični kolektiv), ki si je kasneje nadela ime "Rdeča brigada". Izvor nekaterih izmed organizatorjev je bil marksistično-leninistično obarvan, ostali pa so pripadali bolj tradicionalni italijanski levici. Med RB so bili sprejeti le tisti, ki so uspešno opravili stroge postopke izbire, ki so temeljili na ocenjevanju vojaškega poguma in vdanosti skupini (Manwaring 2004, 25–26). RB izhajajo večinoma iz industrijskega okolja iz številnih študijskih odborov, lociranih v tovarnah Pirelli, Alfa Romeo in Siemens v Milanu. Eden izmed ustanoviteljev je dejal, da se je v teh tovarnah poučil o razrednem boju, mehanizmu kapitalizma, disciplini, kopičenju kapitala in o revolucionarnih strategijah. Kmalu so ti študijski odbori postali znani po anonimnih zborovanjih, izdelovali so dnevni red sestankov sindikata, izbirali so teme diskusij, govornike in pomembnejše teme zanje, dajali so napotke o strategiji pogajanj z delodajalci (Ruggiero 2005).

Ustanovitelji RB so bili študent sociologije na univerzi v Tridentu, Renato Curcio, študentka Margherita Cagol, poznejša žena Renata Curcia, ki je bila ubita v spopadu s policijo v Milanu, Alberto Franceschini, sin staršev delavskega razreda in nekdanji član Komunistične stranke mladih, in drugi (Košmrj 1978, 260). Po Franceschinijevih besedah naj bi bombardiranje 12. decembra leta 1969 na milanskem trgu Fontana bilo začetek tolmačenja o obstoju formacije RB (Štefančič 2002).

Brigadisti so povečini živeli bedno. Prejemali so delavske plače, revolucionarna stranka jim je dajala minimalno plačo, živeti v ilegali pa je bilo izjemno težko, ker so bili stroški velikanski. Živeli so v velikem pomanjkanju, vedno pripravljeni na beg, v nenehni selitvi iz stanovanja v stanovanje (Dufourmantelle 2005, 19). Aretirani pripadnik RB, Roberto Piancani, je izjavil, da je vsak pripadnik organizacije prejemal mesečno plačo v višini 250.000 lir³ (Vilić v Krunić 1997, 177).

³ 1 evro = 1936,27 lir. Fiksni menjalni tečaj je bil določen 31.12.1998 (Banka Slovenije, 2006).

Po aretaciji Renata Curcia, ki je bil obsojen na trideset let zapora in bil od začetka devetdestih let na pogojni prostosti, in Alberta Franceschinija leta 1974, se je med vodje povzpel Mario Moretti, industrijski delavec iz Milana, ki je vodil ugrabitev nekdanjega italijanskega premiera Alda Mora. Leta 1981 je bil zajet, nasledil ga je profesor kriminologije Giovanni Senzani, ki je deloval kot svetovalec notranjega ministrstva (Jane's Information Group 2005). Po naslednjem viru (Scalza in drugi 2007, 23) naj bi po aretaciji Renata Curcia postal voditelj nove organizacije RB Valerio Morucci.

Voditeljica zadnje generacije bojevnikov je bila Nadia Desdemona Lioce, rojena na severu Italije v mestu Foggi leta 1959. Leta 1979 se je preselila v Piso, kjer je bila po preiskavah osumljena vpletenosti v umor nekdanjega župana Firenc Landa Contija leta 1986 ter članstva v novonastali veji RB, BR-PCC. Liocejeva je bila osumljena vpletenosti v umora obeh, Massima D'Antona in Marca Biagija, ter bila junija leta 2005 obsojena na dosmrtno ječo (Jane's Information Group 2005). Po njeni aretaciji marca 2003, se je med vodje BR-PCC povzpel Marco Mezzasalma, ki je s svojim strokovnim znanjem pripomogel k tehnološkim ponaredbam terorističnih dejanj organizacije. Leta 2005 je bil aretiran in prav tako kot Liocejeva obsojen na dosmrtno ječo za umor Marca Biagija (Willan 2004a, 30). Njegov ideološki naslednik Alfredo Davanzo je bil načrtovalec vrste novih nasilnih akcij BR-PCC. Okoli sebe je, s pomočjo še nekaterih članov, zbral številne simpatizerje večgeneracijskega profila, leta 2006 pa je bil zajet, s strani oblasti, po prisluškovanju in odkritju njegovega skrivališča (Kovač 2007).

Slika 4.1: Peterokraka zvezda – simbol Rdečih brigad

Vir: Brigate Rosse (2006).

5 CILJI ORGANIZACIJE

RB so takoj po nastanku jasno opredelile svoj politični “credo“, ki je temeljil na političnem boju med razredi na podlagi vojaške moči. Iz tega prepričanja je nastala odločitev o organizaciji “oborožene proletarske avantgarde”, s čimer ponazarjajo “oborožene roke neoboroženega gibanja” ter “revolucionarno oblast izkoriščenih razredov”, ki se bojuje proti sistemu in za ustanovitev “komunistične države in družbe”. Program RB tako pravi, da mora oborožen boj v Italiji voditi taka organizacija, ki je neposreden izraz razrednega gibanja. RB so si postavile nalogo, da se po udarni moči izenačijo z obstoječo oblastjo; od tu izvirajo zahteve po osvoboditvi političnih zapornikov, zato so prirejali sodne procese in izrekli smrtne obsodbe med predstavniki režima, izvajali razlastitve in podobno, svoj teroristični boj pa prilagodili ohranjanju kot skupina (Košmrlj 1978, 260).

Cilj RB je bil torej ustvariti državljansko vojno, oblikovati revolucionarno italijansko državo na marksistično-leninističnih temeljih, v katero bi se vključili vsi procesi političnega in socialnega boja in tako radikalno zrušili zgodovinsko alternativo delavskega razreda in odpravili vse oblike političnega in demokratičnega posredovanja (Bolaffio v Košmrlj 1978, 261). Čeprav je bil temeljni cilj napadov RB buržoazna država, njen sistem, aparat in njeni predstavniki, pa je bilo objektivno celotno skrajno levo usmerjeno teroristično gibanje v svojih končnih posledicah uperjeno proti delavskemu razredu in njegovim političnim silam. In sicer bi le-ta prišel v brezpraven položaj v primeru, da bi državno nasilje postalo prevladujoča oblika obrambe vladajočega razreda pred napadi oboroženih ekstremističnih sil (Košmrlj 1978, 262). RB so svoj oboroženi boj utemeljile tudi na protimperializmu, zahtevale so namreč izstop Italije iz zveze NATO (Dakič Prelec 2004, 50).

Cilj RB je bilo torej rušenje italijanskega družbenega sistema v najširšem smislu, vendar pa nikoli niso jasno opredelili, s čim ga nameravajo nadomestiti, oziroma kaj naj bi zraslo na ruševinah starega (Čuček 1981, 57).

6 ORGANIZIRANJE

6.1 Splošno o strukturi terorističnih organizacij

Kot vse druge organizacije, imajo tudi teroristične organizacije svoje značilne elemente (sistem posebnih vrednot, prepričanj in temeljnih stališč, hierarhijo članstva, oblike delovanja in druge), po katerih se razlikujejo od drugih organizacij. Večinoma gre za izredno centralizirane organizacije, v katerih je sprejemanje ključnih odločitev v rokah ožjega vodstva, kar kaže na njihovo avtokratičnost. Hierarhijo članstva je možno v večini primerov predstaviti s piramidno

strukturo. Na vrhu piramide je ožje vodstvo (vodi, usmerja in nadzira politiko in aktivnosti organizacije), pod njim so aktivni člani (neposredni izvajalci terorističnih napadov, ki jih glede na frekvenco njihovega delovanja, ločimo na stalne teroriste, ki tovrstni dejavnosti posvečajo večino svojega časa in na začasne, ki ob teroristični dejavnosti opravljajo tudi povsem legalen poklic), sledijo jim pasivni člani (skrbijo za financiranje, logistično podporo, na primer zagotavljanje varnih hiš, vozil, ponarejenih dokumentov in podobno) ter podporniki (uporabni predvsem v javnih protestih za demonstriranje široke podpore organizaciji) (Dakič Prelc 2004, 50).

Podporniki se delijo na aktivne in pasivne podpornike. Večina terorističnih skupin, ki deluje brez izdatne pomoči države, potrebuje močno podporno bazo med prebivalstvom. Podporni kader zagotavlja teroristični organizaciji nemoteno delovanje in izvajanje operativnih nalog aktivnih članov organizacije. Ta del članstva je običajno tudi najprimernejši za rekrutacijo novih aktivnih članov, saj s svojo dejavnostjo pridobiva potrebne izkušnje in dokazuje svojo lojalnost teroristični organizaciji (Fraser v Henderson 2001, 17).

Članstvo je običajno prostovoljno, čeprav lahko v določenih okoliščinah preide v prisilno ("če nisi z nami, si proti nam"). Glede na načine delovanja in posledice (človeške žrtve in materialna škoda) je večina terorističnih organizacij nelegalnih oziroma zakonsko prepovedanih. Večina evropskih terorističnih organizacij je po izvoru nastanka domačih, nekatere pa so si pridobile mednarodni status zaradi svojega razširjenega delovanja izven držav, v katerih so nastale (Dakič Prelc 2004, 50).

6.2 Struktura Rdečih brigad

Po organizacijski strukturi sodijo RB med tradicionalno organizirane teroristične skupine, za katere je značilna celična organizacijska struktura ter piramidna oblika povezovanja celic v skupino. Piramidna struktura obsega osrednje vodstvo in več horizontalnih ravni celic,

komunikacija med njimi pa poteka vertikalno, tako da nadrejena raven posreduje odločitve podrejenim celicam (Miholič 2004).

V brigadirskih vrstah je bila zelo pisana četa ljudi vseh slojev in generacij. Večino so sestavljali delavci in študenti, takoj za njimi pa uradniki, profesorji, komercialisti, politiki in pravniki, poklicni vojaki, obrtniki, brezposelni in celo kmetje. Posameznik je prišel med brigadirske vrste po neformalni poti, preko vez in poznanstev. Preden se je popolnoma odpovedal svoji preteklosti, zažgal dokumente in spremenil ime, je moral skozi nekakšne “ideološke preizkušnje”. Odločitev je bila do konca zavezujoča in je zahtevala, da se odreče vsemu, kar ima in celo tvega lastno življenje (Kraigher 1998, 143). Stalni aktivni člani so živeli popolnoma izolirani od družbe (Whittaker 2001, 208). Prav tako so bila življenja njihovih staršev odvisna od njih samih, kar je bila velika odgovornost (Bianconi 1998, 164). To je bila pot brez povratka, na kateri se je človek spremenil v simbol (Kraigher 1998, 143).

Sprejeti člani so bili razdeljeni na redne oziroma stalne in neredne oziroma nestalne sile. Stalnim silam so pripadali posamezniki, ki so smeli v navpično poveljniško strukturo in so morali na skrivaj delati za organizacijo za polni delovni čas. Nestalne sile so opravljale legalen poklic, člani pa so živeli pri svojih starših. Njihove primarne naloge so bile novačenje simpatizerjev in pomoč pri podpori revolucijskega gibanja. Nestalnim silam ni bilo dovoljeno v skrivno navpično hierarhijo (Manwaring 2004, 25–26).

RB so delovale po načelu “kolon”, ki naj bi jih bilo petnajst. Združile so se le v primerih, ko je šlo za velike in pomembne operacije (Čuček 1981, 56). Kolona je bila osnovna samovzdržujoča enota gibanja, ki so jo sestavljali stalni člani (Manwaring 2004, 26). Teroristi so kolone poimenovali po ubitih pajdaših, laiki pa so jih krstili po mestih: torinska, milanska, rimska kolona. Kolone so bile razdeljene na brigade (Kraigher 1998, 143). Vsako brigado sta sestavljali dve celici s 3 do 5 članov, komunikacija z nadrejeno brigado pa je potekala samo preko

poveljnika celice, medtem ko neposrednih stikov med celicami ni bilo. Vsak aretiran terorist je tako lahko izdal kvečjemu le preostale člane svoje celice, ne pa tudi drugih članov skupine, ki so bili znani le poveljniku brigade. Na ta način je bilo omogočeno konstantno delovanje skupine (Rimanelli v Alexander in Pluckinsky 1992, 148). Brigade so bile glede na nalogo logistične ali množične. V sistemu ni bilo nobene luknje (Kraigher 1998, 143). Logistične brigade so nudile podporo, množične brigade pa so bile odgovorne za obveščanje in operacije. Uporniška teroristična strategija RB ne bi bila izvršena brez dovolj velike in politično dejavne notranje podporne baze – logistične podpore. Logistične brigade so skrbele za preskrbo, ponarejanje, komunikacije, kode, zdravniško pomoč, nastanitev in druga notranjepodporna opravila. Množične brigade svoje naloge ne bi mogle brezhibno opravljati brez mednarodne podpore (Manwaring 2004, 26–27).

V vsakem večjem italijanskem mestu (Milano, Genova, Torino, Rim, Neapelj) in v nekaterih regijah (beneška, osrednjeitalijanska, emilijanska) so bile dve do štiri brigade razdeljene na “avtonomne strelske kolone” (Rimanelli v Alexander in Pluckinsky 1992, 148). RB so bile razdeljene poleg kolon tudi na fronte, ki so jih poimenovali po dejavnostih (Jane’s Information Group 2005). Operativni vodja RB je bil skrivnostni terorist Mario Moretti. Strateško vodstvo je bilo sestavljeno iz petih članov. V oboroženih akcijah je sodelovalo, po besedah Fabrizia Pecija, enega od voditeljev RB, ki so ga spomladi leta 1980 uspeli ujeti italijanska policija in posebni protiteroristični oddelki, le okoli 150 brigadistov. Po njegovih izjavah obstaja nad strateškim vodstvom, ki je zgolj vojaški organ, še izvršni komite, ki ima v rokah vse niti delovanja (Čuček 1981, 56–57). Izvršni komite je bil na vrhu piramidne organizacijske strukture RB in je predstavljal vojaško in politično vodstvo skupine. Njegova funkcija je bila usmerjanje in koordinacija delovanja podrejenih organizacijskih enot (Rimanelli v Alexander in Pluckinsky 1992, 147). Dvakrat letno se je sestel tudi Svet RB, najvišje politično telo, katero so predstavljali zastopniki vseh delov strukture (Klarin 1978, 64).

Leta 1978, v času ugrabitve in umora nekdanjega italijanskega premiera Alda Mora, naj bi RB imele po ocenah varnostnih sil 400–500 aktivnih pripadnikov, ki so delovali v ilegali ter okoli 1000 pasivnih pripadnikov in podpornikov, ki so z različnih položajev, vladnih, strankarskih in drugih, podpirali delovanje organizacije.

Organizacija je v začetku 80. let glede števila članstva doživela svoj vrhunec: štela naj bi 4.000–8.000 aktivnih članov v ilegali ter 200.000–300.000 pasivnih članov in podpornikov (Pike 1998).

Povprečna starost pasivnih članov organizacije (tako moških kot žensk) je bila od 30 do 40 let, njihove povezave z organizacijo pa so običajno segale v čas študijskih let in študentskih nemirov v Evropi, konec 60. in v začetku 70. let. Leta 1992 naj bi imela organizacija le še okrog 50 aktivnih pripadnikov, število podpornikov pa je neznano (Pike 1998).

Slika 6.2: Organigram teroristične organizacije Rdeče brigade

Vir: Krunić 1997, 174.

Na čelu organizacije je bil strateški urad, ki je odredil politiko RB, izbral tarče napadov, vzdrževal zveze z drugimi italijanskimi in tujimi terorističnimi organizacijami in podobno. Ta organ je tvorilo deset pripadnikov RB, ki so imeli pomembne javne funkcije (odvetniki, univerzitetni profesorji in podobno). Strateški urad je imel tudi lastni arhiv, ki naj bi bil po podatkih nekje v Švici. Pod njim je bil izvršni komite, ki je usklajeval akcije posameznih operativnih enot (kolon), odgovarjal za administrativne zadeve in podobno. Temeljna organizacijska enota je bila celica s petimi člani, ki so tvorili 2–3 udarne skupine. V vsaki celici je le en član poznal zvezo na višji ravni. Vsaka celica je imela nekaj varnih stanovanj, avtomobilov in tako dalje. Osem do deset celic je tvorilo brigado, vsaj tri brigade pa kolono, ki so bile organizirane po teritorialnem načelu (kolone so delovale v Rimu, Torinu, Milanu, Firencah, Genovi, Padovi, Bologni in Veroni) (Krunić 1997, 174).

RB tako kot ostale levičarske organizacije so bile izjeme glede vodenja organizacije, kjer so sodelovale tudi ženske, in sicer je imela vodilno vlogo pri vodenju poleg njenega moža Margherita Cagol ter kasneje Nadia Desdemona Lioce (Thackrah 2004, 300).

6.3 Rekrutiranje

Brez pridobivanja novega članstva ali rekrutiranja teroristične skupine ne morejo krepiti svojega osnovnega ali podpornega delovanja. Rekrutiranje poteka v bolj ali manj formalnih institucijah, ki združujejo podobno misleče ljudi v ideološkem, verskem ali političnem smislu. V takšnih institucijah se prav tako združujejo ekstremistični posamezniki (Prezelj 2006, 27).

RB naj bi se po 14. marcu 1972 pridružili člani organizacije Partizanske akcijske skupine (Gruppi di Azioni Pertigiana), ko naj bi njihovega ustanovitelja Giangiacoma Feltrinellija raznesla bomba. Organizacija naj bi zaživela v približno istem času kot RB, njihov nastanek pa je še vedno zavito v meglo. Prav tako naj bi se tudi nekateri člani Oboroženega proletarskega jedra (Nuclei Armati

Proletari), ki je nastalo leta 1974 v italijanskih zaporih iz vrst zaprtih levičarsko usmerjenih študentov in delavcev, pridružili RB, ko so ga varnostne sile ob koncu leta 1977 skoraj popolnoma razbile (Čuček 1981, 59). Po podatkih, ki jih navaja Čuček (1981, 146), naj bi se organizaciji pridružili tudi številni pripadniki italijanske revolucionarne skupine Avtonomija iz pokrajine Veneto, potem ko je skupina leta 1979 organizacijsko razpadla. Na drugi strani pa naj bi organizacijo RB leta 1975 zapustila ena izmed vodilnih aktivistk Susanna in ustanovila organizacijo Prima Linea leta 1976 (Van Daele 1998, 157).

Na faktorje rekrutiranja in pridobivanja privržencev vplivajo tehnološki inštrumenti. RB so potrebo po ustanovitvi nove družbene podpore zunaj organizacije in propagande za pridobivanje rekutov uresničile s konvencionalnimi in nekonvencionalnimi instrumenti. Za začetno obdobje delovanja je značilna predvsem tradicionalna propaganda, ki se deli na:

1. napisano propagando (pošiljanje sporočil, “zapisnikov o sojenju”, “objavljanje sodb”) in
2. propagando javnega nastopanja (javne demonstracije, stavke, sestanki).

Novodobna propaganda je usmerjena na koristi in usluge, povezane z internetom:

1. internetne strani,
2. elektronska pošta in
3. internetne klepetalnice.

Konkretni primer uporabe novih tehnologij je poskus RB, da ustanovijo svojo uradno spletno stran⁴ pod oblastjo poštne in telekomunikacijske policije v Milanu. Prednost tega je, da je na internetu možno anonimno izraziti najbolj radikalne, nasilne ali uničujoče ideološke teorije ter hitro pridobivati privržence. Elektronska pošta je zlasti pomembna pri pisanju in pošiljanju sporočil novim članom, predvsem je namenjena notranjim kontaktom med člani združenja kot tudi ohranjanju odnosov s predstavniki podobnih skupin. Spletne klepetalnice pa so namenjene

⁴ Uradna spletna stran je www.brigaterosse.org.

manj zaupnim in anonimnim kontaktom med ljudmi, delujejo kot faktor privabljanja novih privržencev organizacije (Ceresa 2005, 198).

6.4 Usposabljanje

Člane terorističnih skupin je za izvajanje terorističnih dejanj treba usposobiti; pomembni so taktika, metode, komuniciranje, zbiranje obveščevalnih podatkov. Urjenje ponavadi poteka v taborih na ruralnih področjih, kjer ni veliko ljudi, ki bi lahko opazili sumljive aktivnosti, v skrivališčih, ki so večinoma stanovanja za sestankovanje, načrtovanje ali skladiščenje orožja in drugih sredstev, dandanes pa lahko specialisti usposobijo člane za izvedbo terorističnega napada kar v kraju samega napada. Pomembno za izvajanje napadov je zbiranje podatkov o potencialnih tarčah ali teroristično izvidovanje (Prezelj 2006, 27).

Usposabljanje RB je potekalo večinoma znotraj same celice, določen del članstva pa je dodatno znanje pridobil tudi v centrih za usposabljanje v Angoli in na Kubi (Whittaker 2001, 212). Člani so se usposabljali tudi v taborih v Siriji in Pragi (Dugdale-Pointon 2007).

Sterling Clare (v Krunić 1997, 177) trdi, da je imela sovjetska varnostno-obveščevalna služba KGB taborišče za urjenje teroristov iz Evrope in tretjega sveta v Karlovih Varih, sovjetska vojaška obveščevalna služba GRU pa v padalskem centru v Dupnovu (obe taborišči sta bili v takratni Češkoslovaški). V teh bazah so se urili štirje izmed desetih ustanoviteljev RB, Češkoslovaška pa jim je dajala tudi velike količine orožja in drugega materiala.

Ilustrativen primer izurjenosti pripadnikov RB je bila ugrabitev in usmrtitev predsednika italijanske demokratske stranke Alda Mora. Teroristi so imeli dobre obveščevalne podatke, na podlagi katerih so lahko dobro načrtovali ugrabitev in kasnejše faze akcije. Samo ugrabitev je 16. marca 1978 izvedlo 12 teroristov, medtem ko jih je v njej sodelovalo 50 do 60 (zaščitna skupina,

osem voznikov s petimi rezervami, kurirji in podobno). Uporabili so vozilo z diplomatskimi registrskimi tablicami in avtomatske pištole znamke škorpion češkoslovaške izdelave. V akciji sta dva terorista, ki sta bila oblečena v pilotske uniforme, ubila Morove telesne stražarje, avtomobil s karabinjerji, ki je bil tudi v spremstvu Alda Mora, pa je padel v zasedo. Pri vsem tem so teroristi z veliko natančnostjo izstrelili okoli 80 nabojev, izmed katerih so skoraj vsi zadeli cilj. Cela akcija je trajala 40 do 50 sekund. Teroristi so uspeli ostati neodkriti in po 54 dneh "ljudskega zapora" so Mora ubili, njegovo truplo pa so simbolično pustili v avtomobilu na sredi poti med sedežem komunistične in demokrščanske stranke, s čimer so sporočili svoj odnos do "zgodovinskega kompromisa", s katerim je Moro skušal ustvariti sodelovanje med tema dvema strankama (Krunić 1997, 175).

6.5 Komuniciranje

Teroristi uporabljajo kot sredstvo komuniciranja z javnostjo in vplivanja na ciljno tarčo medije, ki jih obveščajo o zagrešitvi izvedenih terorističnih dejanj, mediji na ta način izražajo propagando ali informacijsko delovanje terorističnih skupin (Prezelj 2006, 27). Teroristične skupine tako uporabljajo internet kot medij za projiciranje ogrožanja, za pridobivanje informacij, širjenje propagande, zbiranje sredstev, komuniciranje, načrtovanje operacij (Prezelj 2006, 23).

RB so za medsebojno komuniciranje uporabljale:

- mobilne telefone, da so bile na vezi kjerkoli in kadarkoli,
- uporabljali so tudi javne telefonske govornice in v naprej plačane telefonske kartice za pogovore (Ceresa 2005, 205–206). Po uspešnih odkritjih telefonskih pogovorov s strani policije in Telekomu ter posledičnimi aretacijami, so brigadisti uporabljali kartice v javnih telefonskih govornicah, kupljene nekaj mesecev prej le za en klic med teroristi, pred tem so jih uporabljali tudi za običajne klice (Ceresa 2005, 208),
- za prenos podatkov in nekakšno komuniciranje so uporabljali diskete, ki so prenosne in

dovolj majhne, da se jih da skriti. Uporaba disket je razvila ideološko in neposredno sodelovanje z italijanskimi ubežniki, ki živijo v tujini kot politični begunci, in zgodovinskimi člani organizacije, zlasti v Franciji. Preiskovalci so namreč odkrili tajni časnik "La Voce" in sorodno spletno stran, potem ko so zasledovali sumljive osebe, ki so se nenehno gibale med Italijo in Francijo. Ponavadi so imele poleg diskete z ideološkimi dokumenti, ki nakazujejo, da je sestavljanje člankov v tajnem časniku La Voce delo levičarskih ekstremistov, živečih v Italiji in Franciji,

- za medsebojno komunikacijo so uporabljali tudi dlančnike, v tujini znane pod kratico PDA (personal digital assistant), majhne elektronske naprave, po izgledu podobne prenosnemu računalniku, le precej manjše in z manj procesorske moči, s funkcijami računalnika in običajnega dnevnika in so osvetljene in dovolj majhne za nošenje kjerkoli. Vendar pa dlančnik uporabniku kljub temu omogoča, da uporablja elektronsko pošto, piše dokumente, uporablja preglednice in finančne aplikacije in opravlja ostale zadeve, ki se jih da početi tudi na velikem računalniku. Brigadisti so jih uporabljali za podatkovno bazo naslovov, telefonskih in mobilnih števil, fiskalnih kod in podobno. Izmenično so jih uporabljali kot mobilni telefon ali prenosnik dokumentov različnih vrst. Hkrati so bili tudi "zgodovinski arhiv" ideoloških dokumentov, ker so vsebovali kopije zahtevanih dokumentov, neke vrste vedenjskih kod s sankcijami in sodnimi postopki zoper redne člane RB (Ceresa 2005, 206-208),
- po aretaciji Liocejeve leta 2003 so brigadisti začeli uporabljati novo metodo komuniciranja telefonskih družb, zvočnokonferenčne klice. Nova metoda komuniciranja jim je prihranila čas in zmanjšala sledi zapisov telefonskih klicev, ker so lahko z enim klicem komunicirali istočasno z dvema ali več ljudmi. Uvedli so tudi novosti v taktiki komuniciranja, in sicer "teledrin" - komunikacija z oddajanjem signalnih kod, s čimer so se izognili običajnih telefonskih linij in policijskemu prestrezanju klicev (Ceresa 2005, 208). Zablembo elektronskih zapisov Liocejeve, je policiji omogočila razkriti uporabo kriptografske programske opreme, zlasti PGP sistema za kodirane podatke na trdih diskih računalnikov,

prenosnih računalnikov in elektronskih zapisov (Ceresa 2005, 208),

- komunicirali so tudi prek interneta: preko spletnih strani, elektronske pošte, spletnih klepetalnic, video kamer (Ceresa 2005, 210).

Naraščajoča uporaba novih tehnoloških orodij za komuniciranje RB omogoča prehajanje italijanskih meja in njihovo spreminjanje iz globoko zakoreninjenega državnega italijanskega terorizma v teroristično gibanje z mrežo logističnih podpornikov razširjenih v mednarodnem okolju (Ceresa 2005, 217). Zato je treba omejiti njihove potencialne možnosti izkoriščanja nove tehnologije ali vsaj nadzirati možne kriminalne zlorabe interneta ter z njim povezanih storitev (spletne klepetalnice, elektronska pošta, spletne strani in podobno). Treba je tudi zmanjšati tveganje, da bi RB v prihodnje razširile svojo mrežo povezav z drugimi evropskimi kriminalnimi organizacijami tako na ideološki ravni kot tudi na ravni izpopolnjenja njihovih kapacitet preko državnih meja, odkar je nevarna logistična podpora srednjevzhodnega islamskega Jihada in ostalih skrajnih levičarskih evropskih terorističnih organizacij, gibanj za neodvisnost in drugih. Zmanjšati je treba tudi tveganje, da bi RB ustanovile mrežo povezav z mestnimi revolucionarnimi združenji (Urban Subversive Associations), kot so neglobalna (No-Global), rasistična (Black-Block), pacifistična, anarhično-uporniška (Anarchic-Insurrectional), ekoteroristična, ki imajo enako ideološko ozadje oziroma so skrajno politično levičarsko usmerjena. Preiskovalci lahko s kontroliranjem spletnih strani omenjenih gibanj preprečijo rekrutiranje novih članov, identificirajo subjekte, ki delujejo za temi skupinami ter definirajo fotorobote in njihov zemljevid delovanja (Ceresa 2005, 218–219).

7 DELOVANJE RDEČIH BRIGAD

7.1 Delovanje Rdečih brigad

Z geslom “kaznujmo enega, da bi jih prevzgojili sto” so RB v času svojega obstoja izvedle na desetine ropov, atentatov, ugrabitev ter ubojev raznih osebnosti. Svoja oporišča in torišča delovanja so našle na industrijsko razvitem severu, kjer so imele svoje oddelke v vseh večjih industrijskih središčih ter v največjih in najpomembnejših italijanskih industrijskih družbah, v katerih je bil navzoč kapital multinacionalnih družb (Fiat, Siemens in druge) (Košmrlj 1978, 260). V prvih desetih letih obstoja so RB zagrešile okoli 14.000 terorističnih napadov (Martin 2003, 150).

Italijanski politični “terorizem” je skoraj izključno mestni pojav. Dobra polovica vseh terorističnih akcij se je skoncentrirala na velika mesta: Rim, Milano, Torino in Genova. V splošnem gre predvsem za pojav industrializiranega severa (Kraigher 1998, 142).

Prostorsko in časovno lociranje RB se nanaša na severno Italijo med letoma 1970 in 1983, z začetki že leta 1968 (Kraigher 1998, 143). Skupina iz pokrajine Trento in skoncentrirana okoli Renato Curcia je imela svoje korenine na katoliški univerzi v smeri sociologije, pripadniki iz pokrajine Reggio Emilia in skoncentrirani okoli Alberto Franceschinija pa so bili prvotni in nekdanji člani Komunističnega gibanja mladih (Communist Youth movement). V začetnem obdobju so RB delovale v pokrajini Reggio Emilia ter v večjih mestih, predvsem v Milanu, kjer so delili letake z marksistično-leninističnimi gesli in uničevali vozila vodilnih ljudi v nekaterih tovarnah ter nekajkrat napadli tudi urade neofašističnih in desničarskih organizacij v Rimu (Čuček 1981, 54). Svoj vrh so RB doživele prav v začetku sedemdesetih let, ko so državo razglasile za edinega sovražnika in s svojimi akcijami prestopile kritično mejo, ki loči levičarske skrajneže od teroristov (Kraigher 1998, 143). V kasnejšem obdobju so RB razširile delovanje tudi

na Rim, Torino in Genovo ter začele z ugrabitvami. Sprva je šlo za nedolžne akcije, kasneje so ugrabljenim žrtvam podaljševali čas v ujetništvu ter javnosti začeli sporočati opise “sodnih procesov” proti obtoženim v obliki sporočil, ki so jih izrabili predvsem za propagando svojih ciljev. RB so se številčno okrepile, doživele tudi resnejše izgube pripadnikov v spopadih s policijo in varnostnimi silami, med drugim so oblasti ujele tudi Renata Curcia, v streljanju pa je bila ubita njegova žena Margherita Cagol. V spopadih s policijo je bilo več brigadistov tudi ujetih, kar ni pomenilo njihovega konca, kot so to napovedovale oblasti, temveč so se napadi na posameznike in uradne prostore političnih strank nadaljevali, RB so izvedle tudi nekaj spektakularnih bančnih ropov. V zadnji fazi njihovega delovanja in nastanka nove celice RB, ki so po mnenju raziskovalcev manj izobraženi a odločnejši in drznejši, so se zvrstili številni napadi in umori, višek je bil napad na predsednika vlade Alda Mora. RB so prav v tem obdobju začele postajati resnični strah in trepet, saj so se akcije vrstile s presenetljivo učinkovitostjo, da so nekateri začeli govoriti o povezavah z mednarodnim podzemljem. Začeli so z novo tehniko “kaznovanja”, strelili v noge, ki so postali nekakšen zaščitni znak njihovega delovanja. RB so kljub nekaterim uspešnim akcijam policije in varnostnih sil ostale nedotaknjene, saj so lahko občasne izgube zlahka nadomestile, njihova učinkovitost zato ni trpela (Čuček 1981, 55–56).

Ob koncu leta 1974 so ustanovili Strateški direktorat, odgovoren zlasti za njihovo ideološko in politično udejstvovanje. Strateški direktorat je izvolil izvršilni komite, ki je nato upravljal z vsakodnevnimi aktivnostmi organizacije (Karmon 2001).

Skrivnost njihovega uspeha je bila na eni strani predvsem v strogi tajnosti in vojaški organizaciji, na drugi pa v širokem zaledju simpatizerjev (Kraigher 1998, 143).

Značilno za njihovo delovanje je, da so vsako dejanje posebej objavili in ga obrazložili ter ga izrabili za propagando s pošiljanjem različnih sporočil, “zapisnikov o sojenju“, objavljanjem “sodb” in tako dalje. Največkrat niso pobijali večjih skupin ljudi, svoje žrtve so skrbno izbirali;

napadali so izbrane osebnosti, urade določenih političnih strank ali poslovne prostore podjetij (Čuček 1981, 60–61). Tipične človeške tarče množičnih brigad so bili predstavniki proizvodnje kapitalističnega sistema, politični predstavniki, sindikati⁵ in člani sodnih ter varnostnih zastopstev (policija, sodstvo in zapori), javne ustanove, verski objekti, tisk, radio in televizija ter industrije in trgovine. Tipične materialne tarče so bile njihova lastnina. Napadi na premoženje so se dopolnjevali z napadi na ljudi ali pa so služili za treniranje in preizkušanje novincev (Manwaring 2004, 27).

Čeprav so policisti, jetniški uslužbenci in karabinjerji bili pogosto njihove tarče, terorističnih napadov nad vojsko niso nikoli izvajali (Čuček 1981, 60–61). Ciljajoča taktika je vključevala bližnje tarče in njihovo dolgo opazovanje, rabo eksploziv, individualnih orožij ter zasedo, nenaden napad ali ugrabitev, odvisno od težavnosti napadanja posebnih ciljev in njihovih predpisanih kazni (Manwaring 2004, 27).

Kot sem že omenila, so RB napadale pomembne vladne uslužbence – “simbole države”. Atentati so bili premišljeno časovno razporejeni skozi vrsto let in so zahtevali sorazmerno majhno število smrtnih žrtev. Med letoma 1969 in 1989 so za 72 atentatov prevzele odgovornost RB. Šlo je za vrsto posamičnih, dostikrat spektakularnih in dobro reklamiranih umorov, izbranih z namenom prepričati delavski razred v proletarsko revolucijo, ki so se ji sile tradicionalne parlamentarne levice na čelu s komunisti že zdavnaj odrekle (Kraigher 1998, 142). V začetku se je v napadih osredotočila na osebe iz italijanskega političnega in gospodarskega življenja, pozneje pa je razširila seznam ciljev tudi na pripadnike italijanskih varnostnih in oboroženih sil ZDA iz oporišč v Italiji (Dakič Prelec 2004, 50–51).

Teroristi so se pretežno odločali za tiste oblike, ki jih je najlažje izvajati, in sicer za manjše

⁵ Delavski sindikati so se v Italiji oblikovali kmalu po 2. svetovni vojni z namenom zaščititi delavski razred. Delavci so jih takrat navdušeno pozdravili in se potem strogo držali njihovih členov in pravilnikov. V šestdesetih letih pa je moč sindikatov konstantno upadala. Na koncu desetletja ni vanje verjel nihče več (Kraigher 1998, 141).

napade, nastavljanje bomb in peklenskih strojev (Čuček 1981, 51)

Antonio Negri v pogovoru z Anne Dufourmantelle v *Biopolitičnem besednjaku vrnitev* (2005, 9) pravi, da je prva teroristična dejanja v Italiji ukazala država sama. Država je nastavljala bombe, ubijala, izvajala represijo. Državni terorizem je bil znamenje strahu. Strah pa je temeljil na bojazni vlade pred množicami, zato je množicam vsiljevala strah, da bi preprečila njihovo gibanje. Opravičila za svoje početje pa je Italija našla v protikomunističnem vzdušju tistega časa in v napetostih hladne vojne.

Prav tako naj bi bil po Negriju (Dufourmantelle 2005, 11) prvi veliki atentat na milanskem trgu Fontana v Kmetijski banki leta 1969 državni masaker, ko je bomba je raznesla 16 ljudi. Po mnenju Scalza in drugih (2007, 22) je bil napad prav tako povzročen s strani države, neofašistov in tajnih služb.

Tako se je terorizem v Italiji pričel s terorizmom države. Tudi policiji naj ne bi verjeli, da gre za anarhistične atentate. Sodišča danes ugotavljajo, da so bile vpletene italijanske obveščevalne službe in CIA, za vsem tem pa je bila država (Dufourmantelle 2005, 11).

Prve bojne akcije kot ekstremistični odgovor RB na teroristična dejanja državne policije so se začele tri ali štiri leta po Milanski bombi, leta 1973 ali 1974 (Dufourmantelle 2005, 12).

Negri (Dufourmantelle 2005, 16) pravi, da se je prvi umor, ki so ga izvedle RB, zgodil ponesreči. Zgodil se je na univerzi v Padovi, na kateri je Negri poučeval. RB so tam napadle sedež fašistične stranke, karabinjer pa je odgovoril s streli, zato so ga ubili. Načrtnega umora ni bilo, šlo je namreč za obrambo. Toda znotraj RB so se odločili, da je treba to smrt opravičiti in ji dati teoretsko legitimnost. Od takrat dalje pa je organizacija po Negrijevih besedah počela norosti. Organizacija naj bi postala teroristična, ker so je v to prisilili.

Avtorji dela *Terror, Myth and Victims: The Historical Interpretation of the Brigade Rosse and the Rote Armee Fraktion* (2007, 17) navajajo film iz leta 1986 Giuseppeja Ferrare, italijanskega filmskega režiserja, ki govori o RB, natančneje o vpletenosti ameriških in italijanskih tajnih služb, vlogi ilegalnega skrivnega združenja P2⁶ iz leta 1982, odgovornostih vlade in odgovornostih same Komunistične partije Italije. Willan (2002, 49) v svoji knjigi pravi, da obstaja veliko nasprotujočih si pogledov glede dejanske narave in namena P2. Nekateri trdijo, da gre večinoma za združenje tatov, drugi pravijo, da je P2 vzajemno podporno društvo za ambiciozne karieriste, ostali trdijo, da je bila prvotno politična organizacija. Obstaja tudi precejšnje nesoglasje glede njihovih političnih ciljev, komu so služili in koga so njihove dejavnosti poškodovale. Prvi natančen vpogled v naravo in razsežnosti skrivnega društva je bil marca leta 1981, ko sta dva milanska mirovna sodnika odredila preiskavo doma in pisarne Arezza Gellija. Zadnji podatki navajajo 962 članov skrivnega društva P2. Odkritje, da so bili štirje ministri, trije podsekretarji in osemindeset članov parlamenta člani P2, je povzročilo zrušenje vlade pod vodstvom Arlanda Forlanija in prvič po vojni imenovanje predsednika vlade zunaj stranke Krščanskih demokratov. Komisija pravnih strokovnjakov je odločila, da je P2 skrivno združenje in torej nezakonito pod okriljem ustave. Konzervativne sile skrivnega društva P2 so bile neposredno povezane z žrtvami izločitev.

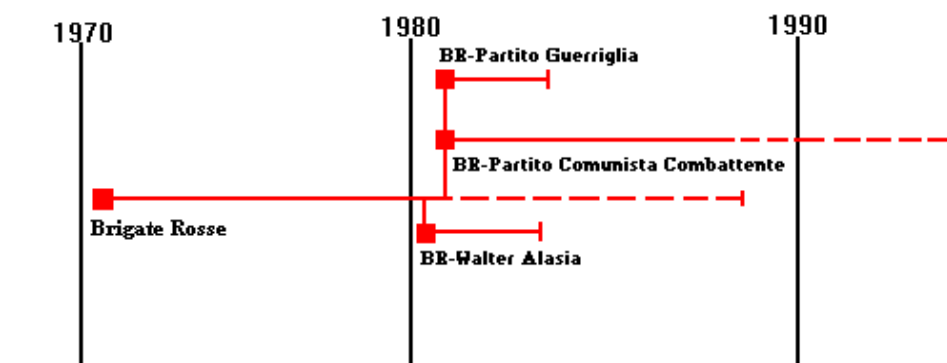
Po letu 1980 so neuspehi in notranja nesoglasja razdelili organizacijo na maščevalne frakcije z značilnostmi razlikovanja med člani in ne usmerjenosti na skupnega sovražnika (Jamieson v Bjorgo 2005, 175). Leta 1984 se je organizacija posledično razdelila na dve frakciji, in sicer na Bojno komunistično stranko RB (BR-PCC) in na Bojno zvezo komunistov (BR-UCC), konec istega desetletja pa je po uspešnih akcijah italijanskih in francoskih varnostnih sil dejavnost organizacije izgubila ostrino. V začetku 90. let je organizacija z globalnimi političnimi in vojaškimi spremembami ter učinkovitimi akcijami italijanskih varnostnih sil postopoma izgubila večji del članov. Sredi 90. let je bilo njeno aktivno jedro ocenjeno na 50 pripadnikov z nekaj sto

⁶ Propaganda 2.

podporniki, vendar pa organizacija ni popolnoma prenehala s svojim delovanjem (Dakič Prelec 2004, 50–51).

Izmed dveh frakcij se je BR-PCC odločila nadaljevati ideološko in nasilno dejavnost RB (Rivera 2005).

Slika 7.1: Delitev Rdečih brigad leta 1984

Vir: La storia (2005).

Koeficient od poškodovanja do usmrtnitve je bil v poznih 70. in zgodnjih 80. letih dosleden, približno 2 : 1, in v istem časovnem obdobju se je koeficient od ugrabitve do usmrtnitve gibal 3–4: 1 (Manwaring 2004: 28). Do leta 1999 so politični umori, taktika prestreljevanja nog in ugrabitve RB terjali 350 življenj (Nordland in Nadeau 1999).

RB so se smatrale za voditeljke revolucionarnih množic tretjega sveta in se zgledevale tudi po urugvajskih Tupamarosih⁷ (Rapoport v Lester 1999b, 502).

⁷ Mestna gverilska organizacija in politična stranka v Urugvaju, znana tudi kot National Liberation Army. Aktivna je bila med leti 1960 in 1970, poimenovali so jo po revolucionarju iz 18. stoletja Tupac Amaru (ENCYCLO Online

7.2 Posledice delovanja za Rdeče brigade

V obdobju dvajsetih let je bilo štiri tisoč aretiranih in deset tisoč zaslišanih. Katerim je uspelo ubežati in živijo zunaj Italije in tistim, ki so bili oproščeni, je uspelo zaživeti življenje kot poklicni fotografi, pesniki, pisatelji, založniki, programerji ali pa so se umaknili v osamo (Kraigher 1998, 147). Tistim, ki jim ni uspelo ubežati, dobiti azila pa iz političnih razlogov še sedijo po italijanskih zaporih (Kraigher 1998, 148).

7.3 Strategija delovanja Rdečih brigad

RB želijo v Italiji izzvati obsedno stanje, v katerem naj država pokaže svoj "pravi obraz" (policijska ura, preiskave stanovanj, aretacije osumljenih, omejene državljanske svoboščine), kar bo pripeljalo do odpora množic in jih dvignilo proti državni oblasti. RB bi rade prenesle boj proti večnacionalnim družbam iz Latinske Amerike v Italijo, kjer pa pogoji za takšno delovanje niso imeli take vloge kot tam. Za razliko od klasičnih levičarskih strank, ki naj bi svojo ideologijo črpale na levisi, teroristično gibanje RB nima izdelanega koncepta za izgradnjo bodoče družbe, kljub temu da imajo nekakšno ideološko osnovo v marksizmu (Čuček 1981, 146–147).

Program RB je bil enostaven, jasen in nespremenjen od organizacijskih začetkov z leta 1969 do zgodnjih 80. let. Jasno je, da ima organizacija nenasilen izvor, in da je bil njen prvotni cilj uničenje političnega ravnotežja Italije in omogočenje diktature proletariata. Program na splošno govori, da bi ta mestna vstaja, ki poudarja teroristično strategijo in taktiko, izzvala celovitost italijanskih političnih in družbeno-ekonomskih institucij ter ustvarila nesprejemljivo raven nestabilnosti. Tako bi posledična nestabilnost razjedla osnovno javno zaupanje in postala osnova za zakonito delovanje države (Manwaring 2004, 28).

Strategija boja RB je bila razviti gverilsko organizacijo (stanovanja, zaklonišča, orožje, denar za

akcije), vcepiti v razredno gibanje zavest o zgodovinski potrebi po oboroženem boju (v seriji člankov, ki so jih včasih kot sestavni del odkupnine ali pa prostovoljno objavljali časopisi), pretrgati zveze med delavskim gibanjem in delodajalci (z zastraševanjem in streljanjem na sindikalne voditelje), onemogočiti in likvidirati vlado (med drugim tudi s preprečitvijo vsakega sodelovanja med komunisti in drugimi političnimi strankami). To je po njihovem mnenju mogoče doseči le z nasiljem, ki ga je treba razširiti na vsa področja: na sabotáže, uboje direktorjev oborožene "vstaje" v tovarnah, šolah in univerzah, umore sodnikov in ječarjev, ugrabitve, rope bank, z grožnjami sredstvom javnega obveščanja. Na temelju tega naj bi nastala "enotna fronta izkoriščenih, ki se bodo združili v oboroženem gibanju", pri tem pa naj bi država "izgubila svojo demokratično masko in pokazala svoj pravi obraz, obraz policijske države", in bo odločilen spopad z njo mogoč (Čuček 1981, 147–148).

RB je uspel prvi del strateškega načrta, in sicer ustrahovanje in dokazovanje nemoči države, da bi se jim zoperstavila in jih izgnala iz družbe. Drugi del načrta, po katerem naj bi država morala pokazati svoj "pravi obraz", pa jim ni uspel. Italija se je namreč izognila nevarnosti, da postane policijska država, v kateri bi bile omejene temeljne človekove pravice in svoboščine in v kateri bi se ljudje počutili kot v ječi, kar naj bi jih po njihovem mnenju množično obrnilo proti državi in pripeljalo do njenega razpada. Italija se ni vrnila v fašizem, kar naj bi bil resnični cilj RB po mnenju nekaterih, skrit za parolami o boju za komunizem (Čuček 1981, 148).

Pravila obnašanja vsakega člana RB, ki je deloval pod pogojem popolne nezakonitosti, so podrobno predstavljena v internem gradivu, ki nosi naslov "Pravila varnosti in način dela". Stanovanje, kjer član RB stanuje, je last organizacije in mu je dodeljeno za začasno uporabo. Člani morajo biti "proletarci": skromni, čisti, urejeni in tako dalje. Prvi cilj vsakega, ki se na novo vseli v stanovanje je, da ustvari določeno družbeno podobo o sebi in da v vsakem trenutku podrobno igra vlogo, ki si jo je izbral. Če se na primer predstavlja kot obrtnik, mora zapustiti stanovanje okoli osmih zjutraj, se vrniti na kosilo ob poldne in nato zopet zapustiti stanovanje.

Od vsakega člana se zahteva, da je prijazen do sosedov in da hkrati ohranja nujno potrebno zadržanost. Člani morajo vsak mesec preveriti "vsebinsko" v stanovanju ter nepotrebne, nevarne in sumljive predmete zavreči. Tako kot stanovanje je dobro, da pripada organizaciji tudi avtomobil, ki mora biti vzdrževan: čist in znotraj urejen. Brigadisti mora voziti previdno ter popolnoma upoštevati prometne predpise. Ne sme iti na sestanek ali opravljati kak drug posel, če o tem ne obvesti kolegov iz organizacije. Mesto sestanka je treba natančno proučiti in ga spoznati do potankosti. Omogočati mora kontrolo in mogoč umik. Na sestanek je treba priti pred dogovorjenim časom, da se preveri okolica. V primeru aretacije je treba posredovati podatke, zapisane v dokumentih, s katerimi trenutno razpolaga. Člani lahko zavrnejo odgovarjanje na vsa vprašanja. Organizacija se je obvezala, da bo razrila politično identiteto aretiranih članov, ki jim ni uspelo izvesti akcije (Klarin 1978, 64–65).

7.4 Načini posrednega delovanja Rdečih brigad

Vsako teroristično gibanje je produkt treh glavnih sestavin, in sicer ga sestavljajo organizacijski, operativni in logistični dejavnik.

- **Organizacijski dejavnik** se lahko povezuje tako z objektivno strukturo gibanja kot z subjektivnimi človeškimi viri in podporo, ki temelji na privržencih in rekrutih.
- **Operativni dejavnik** se nanaša na teroristično dejavnost in strategijo, določeno s strani vodij organizacije, da z različnimi načini nasilja (načrtovanje uničevalnih dejanj; in sicer njihova tipologija, tarče ter načini in izbor orodij in priprav za dosego cilja) dosežejo ideološke cilje.
- **Logistični dejavnik** predstavlja notranjo in zunanjo raven ideološke in empirične podpore organizaciji. Vključuje tako notranjo delitev kompetenc med člani (imenovanih redne aktivne sile) kot tudi določitev resnične povezovalne mreže na treh področjih, in sicer na državnem, evropskem in na mednarodnem področju.

7.4.1 Organizacijski dejavnik

Organizacijski dejavnik je najbolj pod vplivom tehnološke komponente, saj tehnološki instrumenti vplivajo na faktorje pridobivanja privržencev in rekrutiranja. Primer je bila potreba BR-PCC po ustanovitvi nove družbene podpore zunaj organizacije in propagande za pridobivanje rekrutov, ki naj bi številčno povečali redne notranje aktivne člane. To potrebo je stranka uresničila s pomočjo interneta kot tehnološkega instrumenta, ki omogoča pretok informacij med ljudmi kjerkoli in kadarkoli ter zagotavlja njihovo anonimnost ter s tem sposobnost kriminalne organizacije pri izkoriščanju teh prednosti sebi v prid. Organizacija pridobiva nove privržence s konvencionalnimi in nekonvencionalnimi instrumenti. Za prvo obdobje delovanja BR je zlasti značilna tradicionalna propaganda, ki se deli na dve kategoriji:

1. napisana propaganda:

- dokumenti z zahtevami (primera umorov dveh profesorjev Massima D'Antona leta 1999 in Marca Biagija leta 2002),
- odprta pisma,
- reklamni letaki in
- propagandni časopisi ter

2. javno delovanje

- javne demonstracije,
- stavke in
- osebni sestanki.

Netradicionalni, novodobni instrumenti pa vključujejo nove tehnološke koristi in usluge povezane z internetom:

- internetne strain,
- elektronska pošta in
- internetne klepetalnice (Ceresa 2005, 193–196).

7.4.2 Operativni dejavnik

Za operativni dejavnik je značilen omejen kvantitativen in kvalitativen vpliv nove tehnologije. Organizacija RB daje na tem področju prednost uporabi tradicionalnih oblik terorističnih akcij: bombni napadi in umori. Nenazadnje so RB od leta 1992 pa do danes izvedle en bombni napad na NATO vojaško bazo v Avianu leta 1992 in dva umora univerzitetnih profesorjev in svetovalcev ministra za javne zadeve, Massima D'Antona leta 1999 in Marca Biagija leta 2002. Brigadisti so v primeru umora profesorja D'Antona uporabili računalniško spisan dokument z zahtevo, v primeru umora profesorja Biagija pa so pri objavi zahtev uporabili kombinacijo mobilnega telefona in interneta, zlasti elektronska sporočila (Ceresa 2005, 198–199).

7.4.3 Logistični dejavnik

Logistični dejavnik se deli na tri področja, na državno, evropsko in mednarodno podporo. Državna podpora se nanaša na podporo ostalih državnih levičarskih terorističnih organizacij in mestnih radikalnih združenj. Evropska logistična podpora se nanaša na mrežo povezav z ostalimi levičarskimi terorističnimi organizacijami in gibanji za neodvisnost, kot so AD v Franciji, RAF v Nemčiji, CCC v Belgiji, ETA v Španiji in drugi. Mednarodna logistična podpora je absolutno ideološka in je usmerjena na islamski Jihad in primer Palestine na Srednjem Vzhodu, kar je bilo javno izraženo v zahtevah v primerih umorov obeh profesorjev ter tudi v pismu za javnost brigadistke Nadie Lioce iz zapora, kjer je bila od leta 2003. Vsebina teksta se nanaša na Islamski fundamentalizem, kjer je opazen vpliv terorističnega napada 11. septembra 2001 v New Yorku, in na naravno sorodstveno vez med BR-PCC ter levičarskih arabsko-islamskih radikalnih skupin (Ceresa 2005, 203–204). RB so izrazile potrebo po vodenju zavezništev med protiimperialističnimi silami in revolucionarnimi silami v Evropi, Sredozemlju in na Srednjem Vzhodu (BBC News 2002).

7.5 Prehajanje meje

Teroristične skupine ne morejo mednarodnih dejavnosti izvajati brez fizičnega prehajanja meje. Teroristi za gibanje preko meja uporabljajo tudi tokove ilegalnih imigracij ali si pomagajo s ponarejenimi in hkrati veljavnimi potnimi listinami (potni listi in osebne izkaznice) (Prezelj 2006, 26).

Svoje aktivnosti so RB izvajale predvsem v Italiji, med intenzivnimi akcijami italijanskih varnostnih sil pa so številni aktivni člani organizacije z lažno identiteto poiskali zatočišča v različnih evropskih državah (Dakič Prelc 2004, 50).

Zlasti Morov uboj je imel za RB hude posledice: v združeni akciji vseh političnih sil ter varnostnih in pravosodnih organov se je do leta 1980 znašlo v zaporih okoli 12.000 njihovih aktivistov, okoli šesto pa se jih je zateklo na tuje (Kovač 2007). Mnogi izmed članov RB so pobegnili v Francijo, Brazilijo, Anglijo in Srednjo Ameriko in večine izmed teh še niso ujeli (Dufourmantelle 2005, 19). Številni so našli zatočišče tudi v Nikaragvi, kjer je veliko let preživel Alessio Casimirri, član RB, obsojen sodelovanja pri umoru Alda Mora (Jane's Information Group 2005).

7.6 Oboroževanje

Teroristične skupine uporabljajo za svoje aktivnosti razne vrste orožja. Teroristi si morajo orožje najprej prilastiti z nakupom ali krajo in ga nato dostaviti na kraj njegove uporabe s tihotapljenjem ali transportom (Prezelj 2006, 26).

Prve pištole, ki so jih RB uporabile, so pripadale starim partizanom, ki so se borili proti fašizmu ob koncu 2. svetovne vojne (Ruggiero 2005).

Pogosto so si orožje poleg ideoloških razprav o skupnem boju RB izmenjevale z nemško Rdečo armado (Rimanelli v Alexander in Pluckinsky 1992, 164).

RB je velike količine orožja zagotavljala nekdanja Češkoslovaška (Sterling v Krunić 1997, 177). Uporabljali so avtomatske pištole znamke škorpion češkoslovaške izdelave (Krunić 1997, 175). Z orožjem jih je oskrbovala tudi Bolgarija (Manwaring 2004, 27). Ena izmed virov oskrbovanja organizacije z orožjem je bila tudi Palestinska osvobodilna organizacija (PLO). Zadnji podatki namigujejo, da se je organizacija pogajala z Baski in separatisti s Korzike za nakup manjše količine orožja. Dokumenti nakazujejo, da je organizacija imela za nakup šibrovk, pušk znamke Kalašnikov, pištol, streliva in eksploziva le 13 tisoč evrov (Jane's Information Group 2005).

7.7 Kronologija najpomembnejših dogodkov

7.7.1 Zbiranje podatkov

Po besedah dveh predstojnikov dveh glavnih policijskih agencij je Italija v času ugrabitve Alda Mora imela dve veliki organizaciji, in sicer policijo in karabinjerje, ki nista imeli dovolj znanja in obveščevalcev, da bi izsledili teroriste. Posebne protigverilske tehnike so uveljavili šele ob koncu 70. let (Stortoni-Wortmann v Reinares 2000, 147–148). Decembra leta 1979 je bil predstavljen nov ukrep: preventiven pripor, ki je temeljil na dveh zagotovilih, da bo notranji minister preko polletnih poročil izvajal nad njimi parlamentarno kontrolo ter da je preventivni pripor omejen na eno leto (z enkratnim podaljšanjem) (Stortoni-Wortmann v Reinares 2000, 153).

Sredi sedemdesetih je Italija pri karabinjerjih in policiji ustanovila prve posebne preiskovalne in operativne skupine; sprejeli so zakon, ki je za 48 ur omogočal pripreti vsakogar, ki se je zdel sumljiv ter trajanje preiskovalnega zapora podaljšali na 8 let (Kraigher 1998, 143).

Podatke o terorističnih napadih zbirajo v Italiji Centralni statistični inštitut, statistična služba ministrstva za notranje zadeve, obveščevalna služba in posebna služba pri direkciji komunistične partije Italije. Poleg omenjenih skušajo statistiko o terorizmu voditi tudi nekatere neuradne institucije, predvsem uredništva večjih tednikov in dnevnikov. V Italiji delujeta dve ločeni obveščevalni službi. Prva je vojaška protiobveščevalna služba SISMI, ki je povezana z ustreznimi službami NATO pakta. Vojska ima tudi svojo varnostno službo SIOS, ki skrbi za notranjo varnost v enotah italijanske armade. Druga je SISDE, ki je neke vrste civilna obveščevalna služba in preiskovalni civilni organ za varstvo ustavnega reda. Obe službi koordinira posebna organizacija UCIGOS, ki je neposredno podrejena predsedniku republike. Poleg tega deluje v okviru policije še politični oddelek DIGOS, ki je zadolžen za nadzor nad političnimi skrajneži (Čuček 1981, 49–50).

Da bi premagali terorizem, sta se v Italiji vlada in policija lotili dveh operacij: prva je bila kriminalizacija intelektualcev, ki so sodelovali v bojih, druga pa je bila ovaduštvo. Sistem “skesanecv” (sistem pravosodne izrabe ovaduštva) je vsem tistim, ki so se bili pripravljene “spovedati”, dal svobodo – ne glede na to, da so nekateri imeli za sabo na desetine umorov, pa so bili nemudoma izpuščeni. Mnogi so bili pripravljene povedati karkoli, da bi le prišli ven (Dufourmantelle 2005, 36–37).

7.7.2 Najpomembnejša teroristična dejanja Rdečih brigad

- **Leta 1970** so se ustanovitelji sestali v mestu Pecorile v bližini pokrajine Reggio Emilia, kjer so postavili temelje političnemu programu RB.
- **Leta 1973** so RB izvedle prve ugrabitve. Februarja so za nekaj ur ugrabile desno usmerjenega člana delavskega sindikata in ga nato uklenjenega za steber pustile pred tovarno Fiat v Torinu. 10. decembra so vodjo kadrovskega sektorja Fiata v Torinu, Ettoreja America, imeli v ujetništvu 8 dni.
- **18. aprila 1974** so RB ugrabile javnega tožilca Maria Sossija iz Genove, ki je v njihovih rokah ostal 35 dni. Ugrabitelji so javnost podrobno obveščali o poteku "sojenja" in ga izrabili za propagando svojih ciljev (Jane's Information Group 2005).
- **8. septembra 1974** sta bila aretirana ustanovitelja RB, Renato Curcio in Alberto Franceschini, potem ko so se v organizacijo vtihotapili karabinjeri. K temu je pripomogel Silvano Girotto, prvi znani tihotapec v organizacijo RB ter bivši frančiškanski redovnik, ki je bil že od samega začetka svoje revolucionarne osebnosti prevarant, ki ga je ustvarila tajna služba, po mnenju avtorja, CIA. Pod krinko se je pridružil organizaciji in bil sprejet, medtem ko so vse to opazovali karabinjeri. Po njuni aretaciji se je organizacija RB temeljito spremenila; taktike organizacije so bile vse bolj nasilne, in od takrat nista bili več njihovi največji sovražnici Krščanska demokratska stranka in desnica, temveč revizionistični izdajalci Komunistične partije Italije in politike zgodovinske poravnave. Po besedah avtorja naj bi aretacijo Curcia napovedal anonimni telefonski klic, za katerega so člani predpostavljali, da gre za Izraelsko obveščevalno službo. Izraelska obveščevalna služba se je RB približala s ponudbo orožja in sodelovanja. Njun odhod s prizorišča je omogočil nadzor nad organizacijo ambicioznemu Mariu Morettiju in mu omogočil vodenje politike neprestanega vojaškega stopnjevanja, z vrhuncem ugrabitve Alda Mora (Willan 2002,

205–207). Italija je ustanoviteljja RB Renata Curcia brez posebnega hrupa leta 1998 po 24 letih izpustila na prostost (Kovač 2007).

- RB so videle udar v Čilu kot dokaz, da je na miroljuben način nemogoče povečevati svojo moč, zato je sledil njihov prvi načrtovan umor. **8. junija 1976** so ustrelile javnega tožilca Francesca Coccoja in njegova dva spremljevalca v središču Genove, ker ni držal obljube in osvobodil številnih političnih ujetnikov v zameno za izpustitev sodelavca Maria Sossija (Jane's Information Group 2005). Ta umor je povzročil premik v njihovi strategiji; začeli so zasebno vojno proti državi, medtem ko sta civilna družba vključno z družbenim gibanjem levice počasi postajala nedolžna opazovalca boja, ki ga nista podpirala (Guagliardo v Ruggiero 2005).
- Sledile so spektakularne ugrabitve; v Genovi so ugrabili lastnika ladje Costa brez vsakega političnega pomena z namenom prilastiti si velike količine denarja za preživetje organizacije, medtem ko je bila ugrabitev sodnika D'Ursa upravičena kot odgovor na ustanovitev močno varovanih zaporov za politične aktiviste, saj so zakonodajalci dobili podporo za izgradnjo ravno pri sodnikih (Balestrini v Ruggiero 2005).
- **10. marca 1978** so RB v Rimu umorile sodnika Rosana Berardija (Combs in Slann 2007, 393).
- **16. marca 1978** so RB ugrabile predsednika vlade in predsednika Krščanske demokratske stranke, Alda Mora, in umorile 5 njegovih telesnih stražarjev. Ob njegovi ugrabitvi se je Aldo Moro odpravljal v parlament, kamor se je šel pogajati z Enricom Berlinguerjem o morebitnih poteh, kako stranko Komunistične partije (KPI) celoviteje vključiti v vlado. Moro je bil ubit po 55. dneh v ujetništvu (Jane's Information Group 2005).

Na volitvah leta 1976 se je Komunistična partija Italije (KPI) močno približala stranki krščanskih demokratov, ki je Italijo vodila v različnih koalicijskih povezavah od leta 1948. Vse več je bilo napovedi, da bodo komunisti kmalu "prehiteli" krščanske demokrate in prevzeli oblast. Italijanska komunistična partija je bila drugačna od drugih partij. V svojih vrstah je imela tudi verujoče, močno krilo se je združevalo ob dveh filozofih: Ranieru La Valleju in Rodanu. KPI so zato v velikem številu na volitvah podprli prav katoličani. Partija je v tistih letih tudi odpravila aksiom, ki je veljal za druge partije, da je edina zveličavna ideologija marksizem. KPI je dovoljevala pluralnost ideologij, dialektični materializem je bil ideologija, na katero so prisegali zlasti stari komunisti. Dejavnik, ki je vplival na volilne izide in na odnos zahodnih demokracij do KPI, je bilo njeno stališče do zveze NATO. Tako je nastal evrokomunizem. Vse to je na začetku druge polovice sedemdesetih let privedlo do znane politične formule "zgodovinskega kompromisa". Prvič v zgodovini delavskega gibanja naj bi del oblasti na podlagi volilnih izidov dobila tudi komunistična partija. Strategiji te nove italijanske politike so bili Enrico Berlinguer za komuniste ter Aldo Moro in Giulio Andreotti za krščanske demokrate. 16. marca 1978 pa je Italija doživela šok: RB so s spektakularno akcijo, opravljeno z geometrično natančnostjo, ugrabile Aldo Moro, ko se je odpravljal v parlament, kjer naj bi izglasovali podporo vladi narodne enotnosti. Od vsega začetka so politični analitiki domnevali, da so sodelovale tudi obveščevalne službe, kar so delno potrdile tudi kasnejše sodne preiskave (Tedeško 1995, 15). Prav tako naj bi bila v atentat vpletena tudi nemška Rdeča armada (Klarin 1978, 105).

Napadalci so bili oblečeni v ukradene uniforme letalske družbe Alitalia (Dugdale-Pointon 2007). To je bila največja teroristična akcija v Italiji nasploh; po mnenju sociologa Franca Ferrarottija, ki je temeljito preučeval terorizem, je bila ta akcija "koncentrat" vseh terorističnih tehnik: zaseda, nasilje, izredno natančen strelni ogenj, dolga zaporna doba v "ljudskem zaporu", "proces", politična uporaba zločinskega dejanja ter umor in simbolna vrnitev trupla. Po besedah enega bivših brigadistov, ki je ob dvajseti obletnici Morove smrti dal intervju za *Repubblica* maja 1998, pa naj bi bila ugrabitev, ki jo je javnost tako zmistificirala, odvisna od sreče. Brigadisti niso imeli

ne možnosti ne sredstev, da bi svoje pripadnike urili na način kot država uri svoje specialce (Kraigher 1998, 144).

Brigadisti so se pred njegovo smrtjo razcepili; del jih je glasoval, da Mora izpustijo, večina pa je pod vplivom Morettija sprejela sklep, da ga umorijo. V primeru, da bi ga izpustili in ne da bi kaj dobili v zameno, bi priznali poraz svoje politike nasilja. Umorjen je bil z več strel v glavo in le nekaj ur po dejanju so teroristi obvestili oblasti, naj truplo poberejo v avtu prtljajnika Renault 4, parkiranem na pol poti med sedežema komunistične partije in krščanskih demokratov (Sajovic 2006, 54–55). Kljub vrsti njegovih (mnogo kasneje razkritih) pisem in želja družine po pogajanjih z ugrabitelji je takratna vlada Giulia Andreottija do konca vztrajala, da se s teroristi ne pogovarja (Kovač 2007). Moro je v pismih spodbujal k pogajanjem s teroristi pod vodstvom Morettija, ki so zahtevali izpustitev Renata Curcia in ostalih 13 brigadistov, ki so čakali na sojenje v Torinu (Sajovic 2006, 54). Vseh pisem je bilo osem, šest izmed njih je bilo namenjenih različnim vodjem Krščansko demokratske stranke, eno družini in eno pismo njegovemu tajniku Ancori. Kopije pisem so brigadisti poslali vsem naslovnikom, imela pa jih je tudi obveščevalna služba (Palavršić 1988, 33).

In zakaj ga niso skušali najti in rešiti? Iz preprostega razloga: ker so ga demokrščanski prvaki odpisali in je bil zanje “mrtev”. Oznanili so namreč, da Aldo Moro, ki je v ujetništvu RB, ni več tisti Aldo Moro, ki so ga poznali prej. To pa zato, ker je začel iz ujetništva medijem in politikom pošiljati pisma, v katerih je pozival k pogajanju, k temu, da ga odkupijo (izpustijo 13 zaprtih brigadistov). Če ga ne odkupijo, ga RB umorijo, in če ga odkupijo, je politično mrtev, ker bi izgubil ugled in verodostojnost, ko bi privolil v odkupnino in bi na ta način dopustil kršitev “državnih interesov”. Če bi našli živega, bi bilo tako, kakor da bi našli truplo. V obeh primerih je bil mrtev. In ravno ta pisma, v katerih je Moro zaman usmerjal iskanje in šifriral lokacijo svojega ujetništva, so krščanski demokrati izkoristili za to, da se svojega karizmatičnega voditelja znebijo. Moro je umrl, ker se je tako odločila njihova stranka, ki je kasneje propadla in bila

izbrisana iz registra političnih strank (Štefančič 2006).

Četudi so nekateri menili, da je stališče države, da se s teroristi ne bo pogajala, pogumno, je Aldo Moro v pismih, opozoril na manj častne namene članov njegove stranke krščanskih demokratov. A so Giulio Andreotti in njegova vlada trdili, da so bila pisma napisana pod prisilo, da so ga ugrabitelji mučili in da jih je pisal pod vplivom drog, ki so vplivale na njegovo razmišljanje. Zakaj se vlada ni hotela pogajati s teroristi in zakaj so policisti tako slabo opravili svoje delo? Preverili niso niti pomembnih sledi, niso nadzorovali osumljenih, izgubljali so dokaze in v skoraj dveh mesecih niso našli Mora. Jasnega odgovora ni, zato je Morova ugrabitev še vedno ena najbolj skrivnostnih v zadnjega pol stoletja. Po eni različici so se v vladi bali, da bo Moro razkril skrivnosti, s katerimi bi ogrozil tiste na oblasti in razkril mrežo korupcije na najvišji ravni, kar bi pokopalo tudi Andreottija. Prav tako so se strinjali s tistimi, ki so bili proti navezi s komunistično stranko. Zato je ugrabitev Mora zanje prišla kot naročena in se s teroristi niso hoteli pogovarjati, saj so se v resnici nadejali, da ga bodo teroristi ubili in ga tako prikladno spravili s poti. Druga različica pravi, da v njegov uboj niso bili vpleteni le italijanski politiki, temveč tudi CIA, Mossad in Henry Kissinger. Moro se je trudil, da bi v vladajočo koalicijo pripeljal komunistično stranko, kar je bilo v času hladne vojne za zahodne države povsem nesprejemljivo. Je sploh mogoče, da bi člani RB ugrabitev izpeljali sami? Mnogi so prepričani, da za to niso imeli ne sposobnosti ne materialnih sredstev, a so kljub temu uspešno pobili vse policiste, medtem ko ne Moro ne kateri od ugrabiteljev niso bili ranjeni. To jim je uspelo le zato, pravijo poznavalci, ker so se tuji obveščevalci infiltrirali v njihove vrste in jih od znotraj vodili.

O tuji vpletenosti govorijo tudi pričanja pred preiskovalci, na primer o tem, da je ameriški državni sekretar Henry Kissinger grozil Moru ob njegovem obisku v ZDA. "Ali boš prenehal s svojo politično usmeritvijo ali pa boš zanjo drago plačal!" Grožnje je julija 1982 potrdila tudi Morova žena. V ugrabitev naj bi bil vpleten še Mossad, ki naj bi bil odgovoren za številna teroristična dejanja na tleh Italije kot podaljšana roka tujih obveščevalnih služb, ki so v Italiji

igrale pomembno vlogo. Med osumljenimi za sodelovanje pri ugrabitvi je tudi neofašistična skrivna masonska loža P2, v kateri so bili povezani nekateri najbolj znani in vplivni Italijani, Vatikan, desničarski ekstremisti in agenti CIA v Italiji. Njena moč naj bi bila tako velika, da so iz ozadja nadzorovali italijanski kriminal, vlado, finance in religijo. P2 naj bi spodbujala preiskavo, za to pa so imeli tako priložnost kot motiv, saj se jim je, med drugim, Morova povezava s komunisti gnusila. Zanje bi bila Morova smrt vsekakor dobrodošla (Grujičić 2007).

Z umorom Alda Mora so RB storile mnogo več, kot samo udarile v "srce države". Aldo Moro ni bil samo predstavnik in simbol vladajočega državnega aparata in krščanskodemokratske stranke, bil je ključni predstavnik igre ravnovesja med komunisti in drugimi parlamentarnimi strankami. Bil je politik, ki je s svojo spretnostjo in avtoriteto privedel komuniste v parlamentarno večino in utrl pot sodelovanja z njimi. Bil je človek novih vizij v politiki in bi bržkone končal v predsedniški palači (Čuček 1981, 57). Ugrabitev Alda Mora je pomenila daljnosežen kvaliteten skok v dotedanjem stopnjevanju terorističnih akcij RB, udarile so v državo samo in v politične sile, ki jo predstavljajo. Pojav komunistov v vladni večini petih strank je pomenil prvi konkretniji korak k akcijski enotnosti treh poveljnih političnih sil Italije: komunistov, socialistov in katolikov, kar naj bi bila edina pot iz vladne krize ter edino jamstvo, da se bodo prizadevanja usmerila k postopni odpravi posledic gospodarske krize in k postopnemu uvajanju skupno dogovorjenih gospodarskih in socialnih reform (Košmrlj 1978, 253). Osvoboditev Mora bi pomenila za RB večjo podporo, za ustanove pa resen problem (Singer 1998).

Za RB pa je bilo nesprejemljivo, da bi komunisti sploh lahko sodelovali z desnimi oziroma meščanskimi strankami (Sajovic 2006, 53).

RB smatrajo atentat na Mora kot politični umor in ne terorizem (Primorac 2005, 48). Sicer naj bi v prevladujočem mnenju do danes RB Mora umorile kot simbol stranke Krščanskih demokratov, ki je skušala vključiti komunistično stranko v sistem, zmanjšati revolucionarno ali protisistemsko

miselnost med delavci in nižjimi razredi, ki so bili komunistično usmerjeni (Scalza in drugi 2007, 23), medtem ko je na drugi strani celo žena Alda Mora trdila, da so bile v umor njenega moža vpletene ultra desne sile (Štefančič 2002).

Na drugi strani pa avtorji dela *Terror, Myth and Victims: The Historical Interpretation of the Brigade Rosse and the Rote Armee Fraktion* (2007, 23) navajajo izjavo Valeria Moruccija, naslednika Renata Curcia in domnevnega voditelja nove organizacije RB, ki naj bi leta 1985 v intervjuju za *L'Espresso* ovrigel vsa splošno deljena mnenja, nanašajoča se na Morovo ugrabitev in umor. Dejal je, da so RB imele za tarčo tri voditelje krščanskih demokratov: Giulia Andreottija, Alda Mora in Amintoreja Fanfanija. Moro je bil izbran zato, ker sta ponavadi ostala dva svoj prosti čas preživljala v centru Rima, varovana s številnimi agenti. Na vprašanje v zvezi z interesom RB o napadu na simbol državnega kompromisa, je Morucci kratek in jedrnat, da je njihov interes bila stranka Krščanskih demokratov, vloga komunistov je bila drugotnega pomena.

- **29. januarja 1979** so izvedli atentat na javnega tožilca Emiha Alessandrija v Milanu (Combs in Slann 2007, 393).
- **Leta 1979** so RB ustrelile Guida Rossa, popularnega uradnika sindikata, ki je RB prijavil zaradi razširjanja svoje propagande. To je povzročilo upad podpornikov organizaciji s strani tovarniških delavcev (Dugdale-Pointon 2007).
- **21. septembra 1979** so RB v Torinu umorile vodjo tovarne Fiat, Carla Ghiglienoja (Combs in Slann 2007, 394).
- **12. decembra 1980** so RB ugrabile sodnika Giovannija D'Ursa. Izpustile so ga 15. januarja 1981, potem ko so od vlade izsilile ukinitvev posebnega zapora v Asinari, na otoku severno od Sardinije.

- **27. aprila 1981** so ugrabile Cira Cirilla, krščanskega demokrata in občinskega svetnika v Neaplju, potem ko so ubile njegova telesnega stražarja in voznika. Iz ujetništva so ga izpustile 24. julija proti odkupnini.
- **3. avgusta 1981** so RB pod vodstvom Giovanni Senzanija v znak maščevanja po 53 dneh ujetništva usmrtili brata Fabrizia Pecija Roberta Pecija. Vzrok za njegovo smrt so navedli sodelovanje Fabricia Pecija z oblastmi, napeljevanje k temu ostalih zaprtih teroristov ter da je Roberto izdal imena številnih teroristov iz svojega okolja policiji (Willan 2002, 329).
- **17. decembra 1981** so napadle brigadnega generala ameriške kopenske vojske James Lee Dozierja na njegovem domu v Veroni. Pet tednov po ugrabitvi ga je rešila italijanska policija.
- **Leta 1984** so RB umorile ameriškega vodjo mednarodnih opazovalcev na Sinaju Leamona Hunta (Jane's Information Group 2005). Na ta način so izrazili zahtevo, da ZDA zapustijo Libanon ter Italija zvezo NATO in tako ne bi prišlo do razporejanja jedrskih raket na Siciliji (RAND Corporation 2001).
- **27. marca 1985** so RB ustrelile profesorja ekonomije Ezia Tarantella v Rimu.
- **10. februarja 1986** so umorile nekdanjega majorja Firenc Landa Contija. Prej kot v mesecu dni po umoru so izvedle napad na svetovalca za gospodarstvo ministrskega predsednika Bettina Craxija, na Antonia da Empolija, kjer pa so smrtno ranile njegovega telesnega stražarja (Jane's Information Group 2005).
- **Leta 1987** so RB umorile generala Licia Giorgierija (Dugdale-Pointon 2007).
- **16. aprila 1988** so RB izvršile atentat in umorile Roberta Ruffillija, člana senata krščanskih

demokratov in svetovalca ministrskega predsednika Ciriaca De Mita.

- **20. maja 1999** je BR-PCC ustrelila Massima D`Antona, ekonomista, profesorja in zunanjega svetovalca ministra za delo Roberta Maronija v Bologni (Jane's Information Group 2005). Med vlado in sindikati je vladala napetost zaradi sprememb delavskega statuta, ki jih je želela uvesti vlada (Kos 2002). Teroristi so D`Antona obtožili sestavljanja neokorporativne politike. Uradec levičarjev bi omogočil vladi vzpostaviti finančno stabilnost ter posledično priključitev Italije v Evropsko monetarno unijo (Nordland in Nadeau 1999).
- **11. aprila 2001** je Središče za revolucijsko proletarsko iniciativo (NIPR) podtaknilo bombo zunaj pisarn Inštituta za mednarodne zadeve (IIA) v Rimu. Skupina je naknadno po elektronski pošti poslala na 36. straneh javni razglas italijanskemu dnevniku časopisu. Po podatkih italijanske policije naj bi se skupina pridružila rekonstituiranim RB.
- **19. marca 2002** je BR-PCC umorila Marca Biagija, svetovalca italijanskega ministra za delo desnosredinske vlade Silvia Berlusconija. Umor se je zgodil v času spora med vlado Silvia Berlusconija in sindikati glede sprememb delovne zakonodaje. BR-PCC je upravičila odgovornost na internetu in v dokaz razkrila, da je uporabila isto pištolo tudi pred tremi leti za umor Massima D`Antona, ki je bil prav tako vpleten v delavske reforme (Jane's Information Group 2005). V bližini so RB pustile tudi svoj logo – peterokrako zvezdo (Pasquino 2007). Marco Biagi, ki ni bil član nobene politične stranke, je podpiral spremembe in skušal najti skupen jezik s sindikati (Kos 2002).
- **2. marca 2003** je nesoglasje na vlaku na poti med Rimom in Firencami pripeljalo do umora voditelja RB Maria Galesija in policijskega uradnika ter aretacije Nadie Desdemona Lioce.
- Preiskava o umorih D`Antona in Biagija je bila zaključena **maja 2004**. Za umor D`Antona je

bilo obsojenih 17 ljudi; sedem izmed njih (Marco Mezzasalma, Nadia Lioce, Laura Proietti, Cinzia Banelli, Roberto Morandi, Federica Saraceni in Paolo Broccatelli) je bilo obsojenih za sodelovanje pri umoru in pripadnost oboroženi kriminalni organizaciji, ostalih deset pa je bilo obtoženih pripadnosti organizaciji. Za umor Biagija je bilo obsojenih šest domnevnih pripadnikov RB, Nadia Desdemona Lioce, Marco Mezzasalma in Roberto Morandi so bili obsojeni na dosmrtno ječo (Jane's Information Group 2005).

8 FINANCIRANJE ORGANIZACIJE

Financiranje terorističnih skupin in terorističnega delovanja poteka na različne načine, ki so polzakoniti ali nezakoniti. Teroristične skupine uporabljajo denar kot sredstvo za doseganje višjih ciljev (Prezelj 2006, 26).

Na začetku delovanja organizacije med letoma 1973–1974 so njihova aktivnosti financirali izobraženci iz Milana (Jamieson v Bjorgo 2005, 174).

Med leti 1970 in 1980 je RB ter drugim terorističnim skupinam finančno pomagal libijski agent Mu`ammar Al-Qadhafi. Njegova pomoč ni bila pogojena s terorističnimi operacijami. Qadhafi je dajal denar za podporo terorističnim organizacijam in nudil monetarne spodbude za udeležbo pri terorističnih dogodkih (Combs in Slann 2007, 326).

Organizacija RB se je financirala s podporo pasivnih članov, z ropi bank, pošt ter izsiljevanji (ugrabitvami pomembnih osebnosti) (Dakič Prelec 2004, 50). Ugrabitve, s katerimi so si "poklicni" teroristi iz vrst RB napolnili svojo blagajno, na prvi pogled izgledajo kot navadno zločinsko dejanje mafije, vendar so se v resnici izkazali za dejanja "političnih teroristov", s

katerimi so prišli do denarja za nadaljevanje “osnovne dejavnosti” (Čuček 1981, 49).

V zadnjih letih se je organizacija financirala z oboroženimi ropi varnostnih avtomobilov in pošt (Jane's Information Group 2005). Pri ropih pošt so jim pomagali njihovi privrženci, kar potrjuje aretacija poštnega uslužbenca Bruna Di Giovannangela, ki naj bi RB dajal informacije, ki so jim pomagale pri ropih pošt (STA 2003).

Primer financiranja je tudi medsebojno financiranje RB in nekaterih palestinskih skupin (predvsem Ljudske fronte za osvoboditev Palestine) v 70. in 80. letih prejšnjega stoletja v zameno za izvajanje napadov na izraelske in ameriške cilje (Richardson 2000, 217).

9 POVEZOVANJE RDEČIH BRIGAD Z DRUGIMI TERORISTIČNIMI ORGANIZACIJAMI

Teroristične organizacije iščejo svoje koalicijske partnerje, ko se počutijo ogrožene. Pri povezovanju z drugimi domačimi in tujimi terorističnimi organizacijami imajo ključno vlogo ideologija organizacije ter taktični in strateški pogoji (Karmon 2001). Državna podpora se nanaša na povezovanje RB z ostalimi državnimi levičarskimi terorističnimi organizacijami in mestnimi radikalnimi združenji (Ceresa 2005, 203). Povezava med RB in tujimi državami je prav tako morala biti, saj drugače nikakor ne bi bilo mogoče, da bi skupina toliko časa obstala v boju z visoko izurjenim in opremljenim represivnim aparatom. Brez strokovne pomoči pri vzpostavljanju organizacije, urjenja njihovih pripadnikov, financiranja ipd. to ne bi bilo mogoče (Krunić 1997, 177).

Mesec dni pred nastankom RB v Italiji se v Zahodni Nemčiji pojavila podobna teroristična

skrajno levo usmerjena organizacija RAF, ki jo je ustanovil Baader Meinhof (Košmrlj 1978, 260) in je bila po ocenah mednarodno povezana z RB in ostalimi levo usmerjenimi terorističnimi organizacijami (Dakič Prelec 2004, 51). V razmerju z RAF so RB prevzele nekatere njene vzorce delovanja; in secer je bila oborožena osvoboditev Renata Curcia iz zapora leta 1974 pod vodstvom njegove žene Margherite Cagol enaka osvoboditvi Andreasa Baaderja iz zapora leta 1970 s strani RAF, leta 1972 je RAF od palestinskega "črnega septembra" prevzela protiimperialistične zahteve olimpijskega pohoda (s povziganjem mednarodne revolucije proti kapitalistično-fašistični fronti ZDA–Japonska–Evropa–Nemčija in tujih multinacionalk), vendar jih je začela posnemati, potem ko so jim sledile tudi RB (Rimanelli v Alexander in Pluckinsky 1992, 164).

Primeri mednarodne podpore in sodelovanja so tudi: Sovjetska zveza je RB oskrbovala s politično-diplomatsko in logistično-finančno podporo, Bolgarija jih je oskrbovala z orožjem, urjenji in denarjem, Palestinci pa so jih oskrbovali z "energijskimi bombami"⁸ (Manwaring 2004, 26–27). S Palestinci so sodelovali le na podlagi ustnih dogovorov, saj po aretacijah voditeljev in preiskavah skrivališč ni bilo najdenih pisnih dokumentov. S PLO so RB vzpostavile stik v maju ali juniju 1978. Pobuda je prišla s strani Palestincev preko francoske organizacije s sedežem v Parizu, ki je ponujala mednarodno pomoč gverilskim gibanjem po svetu. Z omenjeno organizacijo so se povezali italijanski revolucionarji naključno, ki so živeli v izgnanstvu v Franciji. Takratni voditelj RB Mario Moretti pa je v Franciji osnoval začetne kontakte. Pobudo za sodelovanje je dala opozicijska struja znotraj PLO, ki je nasprotovala prenehanju oboroženega boja proti Izraelu. Opozicija je zato želela ustanoviti vojaško protiizraelsko fronto s pomočjo RB in nemške RAF. Francoska organizacija je Morettija prosila za podporo Palestinskega narodnoosvobodilnega boja. Moretti se je sestal s palestinskim notranjim ministrom Abujem Iyyadom in na njunem drugem sestanku je prišlo do podpisa pogodbe o ideološkem, logističnem in operativnem sodelovanju z odobritvijo Arafata. S pogodbo so se obvezali:

⁸ "Energijske bombe" so veliko močnejše bombe od bomb, ki so narejene z eksplozivom trinitrotoluen (TNT).

- da bo PLO oskrbovala RB z orožjem,
- da se bodo člani RB lahko urili v palestinskih taborih na Srednjem Vzhodu,
- da bo PLO bo nudila pomoč njihovim beguncem,
- RB bodo skladiščile orožje v Italiji za potrebe PLO ter
- da bodo sodelovale pri napadih na Izraelce v Italiji.

Palestinska organizacija jih je oskrbovala z lažjimi orožji, protiletalskimi izstrelki, protitankovskimi puškami ter večjimi količinami eksploziva in granat. Vendar pa RB nikoli niso sodelovale v palestinskih dejavnostih v Italiji, prav tako se njihovi begunci niso zatekali v Palestino. Glavni razlog, ki je vplival na odločitev RB za sodelovanje s Palestinci, je bil strah, da se bodo z ZDA protiuporniško mednarodno in regionalno povezale evropske policijske, varnostne in obveščevalne službe. Razlog, da so RB sodelovale s Palestinci, je bil v tem, da ostale organizacije niso hotele ali pa niso bile sposobne pomagati. Na primer Frakcija rdeče armade je bila po neuspešni ugrabitvi Schleyerja in neuspešni ugrabitvi letala Lufthanse s pomočjo Palestincev ter izginotju njenih prvotnih voditeljev v brezupnem položaju, separatistični organizaciji IRA in ETA nista veljali za zvesta partnerja, medtem ko je francoska organizacija NAPAP (National Acid Precipitation Assessment Program) imela pomanjkljive zmožnosti za sodelovanje. Mednarodne vezi med RB in evropskimi organizacijami (ETA, IRA, RAF), revoluconarnimi afriškimi in azijskimi državami (verjetno z Angolo in Kambodžo) ter s PLO, je vzpostavil po aretaciji Morettija aprila 1981 profesor kriminologije Giovanni Senzani, ponovno preko francoskih posrednikov (Karmon 2001).

RB so sodelovale tudi s takratno Češkoslovaško, ki jih je oskrbovala z orožjem (Krunić 1997, 175). RB so sodelovale tudi z Izraelsko obveščevalno službo MOSSAD, ki jih je oskrbovala z orožjem (Willan 2002, 205–207), bila pa naj bi vpletena poleg italijanske vlade, CIA, KGB in Henry Kissingerja tudi v Morov umor (Katz 2009). RB so sodelovale tudi z ameriškimi tajnimi službami (Jane`s Information Group 2005).

Mareš (2007) omenja tudi sodelovanje evropskih radikalnih levičarjev s kurdsimi in turškimi skrajno levimi teroristi.

Nič nenavadnega ni, da so RB poiskale pomoč in podporo pri drugih revolucionarnih organizacijah v Evropi in svetu, ker so se počutile ogrožene s strani nacionalnih buržoazij, italijanskih varnostnih sil, tujih imperialističnih front, ki so jih vodile ZDA, ter vladnih in protirevolucionarnih sil Zahodne Evrope, Sredozemlja in Srednjega Vzhoda (Karmon 2001).

10 RDEČE BRIGADE DANES

Prezelj (2007, 2) pravi, da je za terorizem značilen ciklični razvoj. Ideologija RB je po njihovem intenzivnem delovanju v sedemdesetih in osemdesetih letih dokaj zamrla in se zopet pojavila v devetdesetih letih in nato znova v 21. stoletju. Kot razlog za ponovni pojav RB v Italiji Prezelj navaja poslabšanje gospodarskih in socialnih razmer v državi.

Politično nasilje se je končalo leta 1988. Padec komunizma v Vzhodni Evropi in številni zgodovinski voditelji organizacij ali zaprti ali pa v napovedovanju novih oboroženih bojov anahronizma, so dajali majhno upanje za oživitev RB (Willan 2004a, 29). Organizacija je kljub temu zaživela. Grožnja se je pojavila leta 1999, potem ko je nova generacija RB prevzela odgovornost za atentat na profesorja Massima D`Antona, vladnega svetovalca za delavsko pravo. RB so napadale nevarovane vladne svetovalce v zvezi z ekonomskimi reformami. Organizacija je izvedla tudi vrsto bombnih napadov. Tarče napadov med leti 2000 in 2002 so bili raziskovalni inštitut, zveza za pospeševanje italijansko-ameriških odnosov in vladni kabinet, odgovoren za posredovanje med prepiri delavcev (Jane's Information Group 2006). Skupino, ki se je zdaj pojavila v Italiji, doživlja vzpon, italijanski preiskovalni organi pa jo spremljajo in nadzirajo od

leta 2004 (Prezelj 2007, 2).

V času devetdesetih let so notranji ideološki prepriki zmanjšali učinkovitost organizacije. Politična nasprotovanja med vodilnima Liocejevo in Galesijem so ohromila delovanje organizacije (Jane's Information Group 2005). Zadnja generacija RB je tako pokazala neenotne vojaške veščine. Skupina, ki se je pojavila, se izogiba povzročanju resnejših izgub, želi predvsem prestrašiti. Italijanski notranji minister Giuseppe Pisanu je sredi leta 2004 za časopis *L'Espresso* dejal, da gre za 20 do 50 bojevnikov in njihovih nekaj sto simpatizerjev, izmed katerih jih nekaj deluje na dveh ravneh (Jane's Information Group 2006). Uporabljajo eksplozive, manjša orožja, pištole. Po podatkih policije naj bi organizacija imela izurjene izdelovalce bomb (Jane's Information Group 2005). Delujejo skrivno in so odgovorni za številne teroristične napade. Italijanski anarhisti so v zvezi s podobnimi tujimi formacijami, posebej s španskimi in grškimi, preiskovalci trdijo, da so v stikih tudi z francoskimi in britanskimi ekstremisti. Njihove aktivnosti so skoncentrirane na severno in osrednjo Italijo ter Sardinijo. Njihova strategija je zagrešiti ponavljajoče manjše napade in ustvariti strah. Njihova struktura je horizontalna, ki je modernejša od prejšnje hierarhične strukture RB (Jane's Information Group 2005). Namen novih RB je napasti vse tiste, ki nameravajo reformirati trg dela, saj naj bi po njihovem mnenju te reforme spremenile zgodovinske značilnosti delavskega razreda, je mnenja italijanski notranji minister Giuseppe Pisanu (RAND Corporation 2003).

Zvrstile so se številne aretacije domnevnih pripadnikov stare generacije RB. 4. novembra 2002 je argentinska policija aretirala Leonarda Bertulazzija, vodilnega na področju logistike RB, obtoženega številnih terorističnih dejanj med leti 1970 in 1980 v Italiji ter vpletenosti v Morov umor ter ga izročila italijanskim oblastem (Jane's Information Group 2002). Leta 2003 je švicarska policija v nekaj stanovajih v Zürichu zaplenila dokumente in računalniške diskete po napadu na pripadnike RB na zahtevo italijanskih oblasti. Leta 2002 je Švica izročila Italiji domnevnega pripadnika RB Nicola Bartoneja (Jane's Information Group 2003).

Od oktobra leta 2003 dalje je pri aretacijah odigralo ključno vlogo strokovno znanje italijanske policije, zlasti pri odkrivanju telefonske trgovine. Oblastem je preiskavo o delovanju RB omogočila aretacija Nadie Desdemone Lioce po identifikacijskem pregledu na vlaku na poti iz Rima v Firence. Njenega spremljevalca Maria Galesija je policija ubila. Policija je pri njej našla kartico prodajalne računalnikov, kamor je Liocejeva dala v popravilo svoj prenosni računalnik pod lažnim imenom in lažno telefonsko številko. Po pregledu klicev je policija ugotovila, da je bila številka namenjena izključno uporabi aktivostim RB za komuniciranje z drugimi mobilnimi telefoni in javnimi telefonskimi govornicami (Jane's Information Group 2005).

Največji napredek je kot že omenjeno doživela preiskava po ponovnem pregledu državnih dokazov zoper Liocejevo. Brigadistka jim je predala dostopne kode do računalniških podatkov, ki so omogočili policiji dostop do elektronskega arhiva RB. Italijanski časniki so objavili podrobnosti arhiva, ki je obsegal 50.000 strani računalniških aktov in informacij o 291 potencialnih tarčah, od bankirjev, politikov do poslovnežev, sindikalistov in novinarjev. Dokumenti so razkrili tudi bančno finančno stanje organizacije, ki je avgustu 2003 znašalo okoli 50.000 evrov (Willan 2004b, 18–20).

Decembra leta 2003 je italijanska vlada uvedla nov telekomunikacijski zakon, ki naj bi pomagal pri preiskavi levičarske uporniške skupine RB. Zakonodaja obvezuje telekomunikacijske operaterje k hranjenju in varovanju javnih telefonskih podatkov za dobo petih let za potrebe sodnih preiskav terorističnega in organiziranega kriminala. Takšni podatki v povezavi z ostalimi manjšimi kaznivimi dejanji bodo dostopni sodstvu 30 mesecev. Zakon o spremembi zakonodaje o dolžini hranjenja javnih telefonskih podatkov je bil sprožen na podlagi uspešne preiskave in devetih aretacij pripadnikov RB oktobra 2003. Povod za aretacije je bila ravno preiskava na podlagi analize štiri leta starih telefonskih klicev. Klici so bili analizirani iz mobilnih telefonov in javnih telefonskih govornic. Klici iz telefonskih govornic so razkrili številke telefonskih kartic,

številko telefonske govorilnice in približen čas klicev, ki je variral med eno in šestimi urami. Preiskava je obrodila sadove po aretaciji Liocejeve. Brigadisti niso vedeli, da so klici s frankiranimi karticami iz telefonskih govorilnic lahko izsledeni, zato so jih uporabljali tako za osebne kot tudi za profesionalne pogovore (Willan 2004a, 28).

Oktober 2003 je policija po uspešni raciji po vsej državi, v kateri je sodelovalo 100 policistov, aretirala še devet pripadnikov RB in napadla skupino, ki je proizvajala pištole, ročne granate in eksploziv. Dva pripadnika, domnevno povezana z umorom Alda Mora, so aretirali v Egiptu januarja 2004. Rita Algranati, ki je bila aktivna članica od leta 1981, je zaradi vpletenosti v umor Mora in druge umore, obsojena na doživljensko ječo. Njen mož Alessio Casimiri, prav tako obsojen vpletenosti v Morov umor, je pobegnil v Nikaragvo (Jane's Information Group 2005).

Izbrane tarče in njihovi dokumenti nakazujejo, da je bil eden izmed glavnih ciljev napadov vplivati na potek odnosov med delodajalci in delavci in na reformo trga dela (Willan 2004a, 29). Po umorih Massima D'Antona leta 1999 in Marca Biagija leta 2002 je namreč leta 2003 iz istega razloga, zagovarjanja reform za trg delovne sile, postal tarča RB Pietro Ichino, profesor in strokovnjak za delovno zakonodajo na Univerzi v Milanu. Ichino je dobil 24-urno varovanje, medtem ko ga njegova kolega kljub grožnjam nista imela (Israely 2003).

Februarja 2006 so v samotni podeželski hiši na severu Italije trije člani novih RB razpravljali o organizacijski strategiji, medtem ko so jim prisluškovali uradniki za boj proti terorizmu. Ideološki voditelj skupine Alfredo Davanzo, ki se je vrnil iz Francije s ponarejenim potnim listom, je spregovoril o nujnosti premaganja organizacijske izoliranosti, ki je nastala zaradi tajnosti organizacije in vala aretacij njenih članov. Davanzo je rekel, da mora skupina najti nova prizorišča za potrebe rekrutiranja ter se usmeriti na italijanske mošeje, "propelerje" za proteste in boje (Vidino 2007). Petdesetletni idejni vodja načrtovalcev vrste novih nasilnih akcij Alfredo Davanzo, ki so ga zajeli v neogrevanem stanovanju v gorski vasici v Videmski pokrajini, je

mestni gverilec "stare šole". Bil je pripadnik RB pred tremi desetletji in leta 1982 obsojen na deset let zapora, vendar je pobegnil v Francijo, nato pa se pod lažnim imenom pretihotapil nazaj v Italijo. Znova se razglša za političnega zapornika, skupaj s še nekaj pajdaši pa mu je uspelo sestaviti nekaj več kot zgolj skupino marksistično-leninističnih nostalgikov. Seznam aretiranih namreč kaže večgeneracijski profil, tretjina jih je tudi mlajših od 30 let, hkrati pa jih je večina povezanih z največjo sindikalno federacijo, CGIL (Kovač 2007).

Omenjen pogovor med člani nove celice RB je pokazatelj tega, na kar so italijanski obveščevalci opozarjali zadnjih nekaj let, da so pripadniki levičarske skupine pokazali občudovanje radikalnega Islama. Kar je bilo do danes le moralna podpora, lahko nadaljnji razvoj privede do nevarnega sodelovanja. Prizadevanja Liocejeve za arabske in islamske množice ter Davanzov prestrežen pogovor kažeta na naraščajoče interese nasilnih italijanskih levičarskih skupin za mednarodne dogodke. RB so vedno podpirale politično, v nekaterih primerih tudi materialno gibanje Fatah in Ljudsko fronto za osvoboditev Palestine zaradi ideoloških podobnosti. Po aretaciji Liocejeve, so preiskovalci razkrili mrežo pripadnikov generacije novih RB med Rimom in Toskano in večina je dobila daljšo zaporno kazen za umora D'Antona in Biagija. Val aretacij je zrušil tudi Davanzovo skupino. Levičarski ekstremisti lahko računajo le na peščico popolnoma izučениh in opremljenih bojnikov in na nekaj sto simpatizerjev. Davanzovo razkritje v zvezi z izoliranostjo levičarskih bojnikov, ki bodo posegli po vsakem sebi sprejemljivem radikalnem gibanju ter radikalnih islamskih skupinah, že nadzirajo uradniki in omejujejo njihova stikališča (Vidino 2007). Po preiskavah naj bi bile nove RB starostno zelo razgibane. Poleg Davanza so bili aretirani družabniki stari prav tako okoli 50 let, pet izmed njih pa okoli 20 let (The Economist 2007). Gre predvsem za ljudi z nižjimi dohodki, zaposlenimi v javnem sektorju, in sicer za vratarje bolnišnic in za socialne delavce (Hooper 2003).

Najbolj vznemirljiv manjši napad, ki ga je izvedla zadnja generacija RB, je bila podtaknjena bomba avgusta 2004 v bližini počitniške vile ministrskega predsednika Silvija Berlusconija na

Sardiniji ravno v času obiska Tonija Blaira, britanskega predsednika vlade. To in še drugo podtaknjeno bombo je odkrila policija, njun namen pa je bil zlasti spraviti v zadrego Berlusconi in ne ogroziti njegovega življenja. Po resnejših bombnih napadih leta 2003 in 2004, so se anarhisti zopet pojavili marca 2005 z dvema vzporednima bombnima napadoma. Prvega so izvedli v Milanu in v Genovi na vojašnice karabinierjev. Druga tarča bombnega napada je bila McDonald's restavracija v Milanu v zgodnjih jutranjih urah. Doma izdelane bombe niso povzročile veliko škode (Jane's Information Group 2006).

Za pomembno aretacijo velja tudi aretacija Marca Mezzasalma, strokovnjaka za informacijsko tehnologijo, ki naj bi imel vodilno vlogo v organizaciji po smrti Galesija in priprtju Liocejeve. Mezzasalma je bil direktor notranjega omrežja v podjetju Lital SpA, podružnice ameriškega vojaškega podjetja Northrop Grumman. Tako je imel dostop do pomembnih trgovskih informacij. Lital SpA so proizvajale inercialne navigacijske sisteme v tovarni v Pomeziji za letali Tornado in Eurofighter ter za ameriški vojaški helikopter Black Hawk. Mezzasalma je imel nacionalno dovoljenje carinjenja s strani italijanske vlade zaradi občutljivosti narave dela. Lital SpA je že enkrat prej zaposlil člana RB, in sicer Antonia De Luco, ki preživlja doživljensko ječo za umor senatorja krščanskih demokratov leta 1988. Direktor Lital SpA zanika kakršnokoli naključje, glede na to da je Mezzasalma zaposlen v podjetju že 24 let in da naj bi se moška srečala lahko le na kateri izmed italijanskih šol kot študenta. Po mnenju preiskovalcev naj bi strokovno znanje Mezzasalme pojasnilo številne tehnološke ponaredbe s strani RB v zadnjih letih. Organizacija je uporabljala mobilne telefone za konferenčne klice za usklajevanje njihovih operacij in anonimne elektronske pošte pri prevzemanju odgovornosti za napade. Izbrali so PGP (Pretty Good Privacy) kodiranje za zaščito podatkov, shranjenih na dlančnikih. Dve taki napravi so zasegli Liocejevi in Galesiju marca 2003, vendar pa so strokovnjaki za kriptanalizo iz CIA, FBI in italijanske policije nemočni pri razkodiranju teh podatkov. Moderna tehnologija naj bi izboljšala hitrost in varnost komuniciranja RB, hkrati pa naj bi tudi povzročala ranljivost organizacije. Kljub nemoči pri podiranju ovir kodiranih podatkov, so preiskovalci odkrili okrog 300 strani nekodiranih

podatkov na Psion spominskem odbojniku, ki razkrivajo podrobnosti o sestavi organizacije in njihove odnose z ostalimi ekstremističnimi skupinami. Dokumenti kažejo, da je organizacija uporabljala različna imena za stik z manjšimi revolucionarnimi skupinami zaradi sklicevanja za manjše napade in tako prihranila odgovornost RB oziroma BR-PCC. Kot pravijo preiskovalci, je bil namen ustvariti vtis, da je na delu veliko število revolucionarnih organizacij in da med njimi vlada jasna hierarhija (Willan 2004a, 30).

Skupina je napadala tudi kratkotrajne agencije za zaposlovanje in skromne sindikate. V nekem dokumentu trdijo, da gre za nadaljevanje zgodovinske strategije RB in da je bila to edina revolucionarna organizacija, zmožna ustanavljati in vplivati na diktaturo proletariata. Drugi dokumenti, domnevno zaplenjeni Mezzasalmi, pripovedujejo, da gre za zelo dolgoročni cilj. Čeprav ima organizacija dovolj velik sklad za financiranje delovanja za dobo treh let, se je znašla v kritičnem položaju zaradi priprtja Liocejeve in smrti Galesija. Možnosti nadaljnega delovanja so rekrutacija novih članov, ropanje bank in teroristična dejanja, s katerimi pokažejo, da so še vedno aktivni (Willan 2004a, 30).

Organizacija je izrazila tudi podporo prizadevanjem "arabskih in islamskih množic" proti Izraelu in ZDA (Willan 2004a, 31). Nove RB imajo svetovne razmere za enakovredne domačim (Vidino 2007). V dokumentu, predstavljenem na sodišču, je Liocejeva že pred aretacijo izrazila kot občudovanja vredne napade iraških upornikov proti "okupatorjem in kolaboracionistom ter proti mednarodnim organizacijam, ki jih podpirajo". Kulturne podobnosti med zahodnoevropskimi komunističnimi revolucionarji in islamskimi fundamentalist, usmerjenimi na jihad in Irak, si je težko predstavljati, prikladnost med domačimi italijanskimi terorističnimi skupinami in islamskimi skupinami pa ostaja povod za preplah (Willan 2004a, 31).

Slovenska tiskovna agencija (STA 2007) poroča o aretaciji 19 članov nove organizacije RB v Milanu. Četverica naj bi bila ob prostost, ko je razgrnila plakat v podporo nekaj dni prej aretirani

petnajsterici z napisi v slogu “Vlada vojne in izkoriščanja – boj se nadaljuje”. 15 članov nove generacije RB, odkritih februarja leta 2007, izmed katerih jih je 7 celo delalo za najpomembnejši italijanski sindikat (CGIL), naj bi po mnenju italijanskega notranjega ministra Giuliana Amata pripravljali napade na posamezne cilje, med katerimi naj bi bili prostori desno usmerjenega dnevnika *Libero* in dom nekega strokovnjaka za delavsko pravo (Scalzo in drugi 2007, 6–7). 15 ljudi je bilo leta 2007 obtoženih, da so pripravljali napad na sedež zasebnega televizijskega omrežja Mediaset, ki je v lasti predsednika vlade Silvija Berlusconija, desničarskega dnevnega časopisa *Libero* in italijanske televizijske mreže Sky, ki je v lasti Ruperta Murdocha (Tondo 2007).

V Parizu naj bi bila serija bombnih preplahov usmerjenih proti vlakom tudi povezana z ekstremističnimi RB, kar potrjuje pismo napisano v italijanščini, ki so ga najdli v telefonski govorilnici in v katerem neznanci prevzemajo vso odgovornost. Pismo je bilo namreč podpisano z “v spomin RB”, v njem pa je bil omenjen tudi nekdanji italijanski levičarski aktivist Cesare Battisti, ki je bil leta 2007 aretiran v Braziliji in ga v Italiji iščejo zaradi štirih umorov (STA 2008).

Leta 2004 sta italijanski ministrstvu za zunanje in notranje zadeve pristojnim organom Evropske unije izročili ustrezen predlog, da članice Evropske unije na skupno listo terorističnih organizacij uvrstijo tudi RB. Vladi v Rimu naj bi uvrstitev RB na črno listo terorističnih organizacij EU olajšala zahteve po izročitvi nekdanjih pripadnikov organizacije s strani Francije, kjer živi okoli 100 “političnih beguncev” (STA 2004). Vendar pa je oktobra 2008 francoski predsednik Nicolas Sarkozy odločil, da nekdanje članice RB Marine Petrella ne bo izročil Italiji iz humanitarnih razlogov. Petrello so leta 1992 v odsotnosti obsodili sodelovanja pri umoru policijskega komisarja Enrica Galvaligija v Rimu leta 1981 in sodelovanja pri ugrabitvi in umoru Alda Mora leta 1978. V Italiji je bila zaprta osem let do sojenja leta 1988, ko je bila oproščena. Pred tem, ko je bila dokončno obsojena na dosmrtno ječo leta 1993, je zbežala v Francijo, ki ji je nudila

politični azil. Aretirali so jo avgusta 2007 (Lichfield 2008).

11 SKLEP IN VERIFIKACIJA HIPOTEZ

RB so še vedno zelo prisotne v medijih. Politizacija italijanskih medijev se nanaša na eni strani na splošno in vsakdanjo pozornost na dogodke, ki se nanašajo na politično nasilje, in na drugi strani na prekrivanje pozornosti posvečene terorizmu z bližnjimi in sedanji dogodki (Scalzo in drugi 2007, 6–7).

V tem času je bila Italija v nekakšni državljanski vojni. Revolucionarno gibanje se je v Italiji postavilo proti družbi blaga in preoblikovalo nove življenske stile. Temeljni izvor gibanja je bila njihova zakoreninjenost v delavskem razredu: delavci so prišli do skrajnega roba tistega, kar so še vzdržali v kontekstu taylorističnega sistema organizacije dela. Komunisti so možnost upora povezali neposredno z razredom delavskih množic. Za delavce je šifra postala: “zavrnitev dela”. Gibanje je doživelo še en zagon: dodaten polet mu je dala kriza katoliškega sveta, ki je na koncu privedla do izvolitve papeža Janeza XXIII. Prvič se je katoliška baza začela boriti v tovarnah ob boku s komunisti. Prav zato je leto 1968 trajalo v Italiji deset let, gibanje upora pa je postalo globoko (Dufourmantelle 2005, 31–32). Političnodružbeno nasilje je bilo povod za izvor organizacije RB, njen prvotni cilj je bil uničenje političnega ravnotežja v Italiji in upravičenje nasilja nad proletariatom (Manwaring 2004, 28).

V desetletnem začetnem delovanju RB, od leta 1968 do 1978, revolucionarni upor ni bila nacionalnovarnostna zadeva. To je postal po smrti Alda Mora leta 1978. Revolucionarni napad na državo je bil deljiv, podkupljiv, nestabilen in uničevalec italijanske družbe, za katero je vlada čedalje bolj menila, da ni sposobna vodstva in izvajanja njenih legitimnih funkcij (Manwaring

2004, 28–29). Danes postavlja nacionalnovarnostna politika Italije boj proti terorizmu med prioritete nacionalnega delovanja (Prezelj 2006, 8). Dogajanje 11. septembra 2001 je prav tako vplivalo na evropski skrajno levičarski terorizem. Varnostne sile so prejele vso oblast protiterorističnega delovanja, strožji so postali tudi zakoni proti terorizmu (Mareš 2007).

Potem, ko so nekateri praktiki anglosaškega prava izrazili navdušenje nad italijanskim uspehom v premagovanju terorizma in so priporočali ukrepanje na področju italijanskega pravnega sistema, so se Italijani odločili spremeniti pravni sistem v model, podoben britanskemu ali ameriškemu. Učinkovitost italijanskega pravosodnega sistema je bila edini razlog uspeha za državni končni uspeh zatiranja domačega terorizma, kjer so ključno vlogo tako v vzponu in padcu italijanskega terorizma odigrale italijanske tajne službe (Willan 2002, 11). ZDA so bile za RB simbol demokracije, ki ubija, njihov cilj prav tako ni bila diktatura po vzoru Sovjetske zveze. Gnala jih je predvsem želja po socialni spremembi. Prihodnost svoje države so razumele kot simbiozo dvojega: komunizma in demokracije. Njihova druga napaka pa je bila v socialni analizi. Državo so si predstavljale kot nekakšen stroj, inteligentno mašino z vitalnimi centri, kakor razmišljajo še danes levičarske stranke v Italiji (Kraigher 1998, 146).

V splošnem se zdi, da je imel terorizem v Italiji razmeroma lahko razpoznavno razvojno črto. Najprej je bilo obdobje psiholoških, kulturnih, političnih in tehnično-organizacijskih priprav. Temu je sledilo obdobje iskanja denarnih virov (s krajami denarja za financiranje terorizma in z ugrabitvami bogatih ali znanih osebnosti v zameno za velike vsote denarja). Tretja faza je bila urjenje teroristov za bliskovite in v slogu komandosov izvedene akcije. Zadnja faza so bile teroristične akcije (Čuček 1981, 53). Akcije RB so bile skrbno načrtovane, organizirane in izvedene (Manwaring 2004, 27).

Politični sistem je bil v Italiji monoton. Leto 1969 je temeljni pokazatelj tega, primer je bombni napad na milanskem trgu Fontana po sporazumu države in tajnih služb, kar nakazuje, da sistem ni

zaupal spremembam. Danes je vladujoči politični razred še vedno isti (Scalza in drugi 2007, 25–26).

S stališča doseganja svojih ciljev, sta bila za RB ugrabitev in umor Alda Mora začetek konca gibanja, ki je s tem, da je dajalo prednost svojim vojaškim ciljem, izgubilo sposobnost vrednotenja političnih posledic svojih dejanj (Negri 1998, 154). Z ugrabitvijo RB niso dosegle, kar so hotele; niso “zadele v srce” ne države ne namišljenega multinacionalnega imperija, niti niso izsilili priznanja političnih sil. Pokazalo se je, da levi terorizem pravzaprav ne ve, kaj hoče (Kraigher 1998, 145). Učinek umora Mora je bil tako nasproten od pričakovanega. Večina tistih, ki so se strinjali z radikalnim levičarstvom, je zaradi brutalnega umora umaknila podporo brigadistom. RB so izgubile ves ugled in velik del potencialnega članstva se je odvrnil od njih, predvsem pa vsi pomembni politični in ideološki podporniki. Ostali so jim samo še zmedenci, fanatiki in morilci (Sajovic 2006, 55).

HIPOTEZA 1:

Hipotezo, ki pravi, da so RB skušale s terorističnim delovanjem v Italiji doseči preobrat v političnem sistemu, lahko potrdim.

Politika je hotela biti prisotna povsod; zajela je vsa področja družbe ter s tem povzročala nezadovoljstvo in odpor. Sovraštvo do države in politikov skrajne levice je bilo zakoreninjeno globlje kot boj proti kapitalizmu.

Cilj RB je ustvariti državljansko vojno, oblikovati revolucionarno italijansko državo na marksistično-leninističnih temeljih, v katero bi se vključili vsi procesi političnega in socialnega boja in tako radikalno zrušili zgodovinsko alternativo delavskega razreda in odpravili vse oblike

političnega in demokratičnega posredovanja. Temeljni cilj njihovega delovanja je zrušenje demokratične državne ureditve Italije in omogočenje zakonitega delovanja države. Izkoriščene so skušali združiti v “enotno fronto” in posledično v oboroženo gibanje. Namen njihovega oboroženega gibanja je bil, da bi država izgubila svojo demokratično masko in postala policijska država, da bi se ji ljudje lažje zoperstavili in izzvali njen razpad.

RB so skušale s svojimi terorističnimi dejanji v korist izkoriščenih na svojo stran pritegniti številne podpornike ter doseči prehod Italije iz demokratične v policijsko oziroma fašistično državo. Od vsega začetka so hotele onemogočiti in likvidirati vlado (med drugim tudi s preprečitvijo vsakršnega sodelovanja komunistov in drugih političnih strank), zrušiti obstoječi državni red in sistem, mobilizirati, razširiti in poglobiti oboroženi boj proti političnim, ekonomskim in vojaškim centrom imperialistične države nadnacionalnih družb. Za nastale razmere, pojav kapitalizma ter sloja revnih in bogatih, vladavino korupcije, nezmožnost mladih do zaposlovanja, izkoriščenost delavcev, so krivili državo in njene politike. Njihov cilj je bilo z nasiljem doseči preobrat v političnem sistemu, ki je bil že v fašističnem obdobju nujen in nepogrešljiv sestavni del. Ves čas svojega terorističnega delovanja, uperjenega proti delovanju države in njenih uradnikov, sejejo strah in dokazujejo nemoč države, da bi se jim učinkovito zoperstavila in jih pregnala iz družbe. Vendar pa jim željenega nikoli ne uspe doseči. Kljub številnim poskusom (atentatom, ugrabitvam, bombnim napadom) RB ne uspe doseči preobrata v političnem sistemu oziroma razpada države zaradi razumnega in odločnega ravnanja demokratične Italije. Italija se prav tako ni vrnila v fašizem, kar naj bi bil po mnenju nekaterih resnični cilj RB, skrit za parolami o boju za komunizem. V nasprotnem primeru, če bi jim zadani cilj uspel, pa RB niso imele izdelanega koncepta za izgradnjo bodoče družbe, kljub izdelani ideološki osnovi na podlagi marksizma in katolicizma.

HIPOTEZA 2:

V primeru 2. hipoteze, ki pravi, da je cilj terorističnih napadov in atentatov RB bila zaščita delavskega razreda, pa je ugotovitev drugačna. Hipotezo namreč zavračam, saj je objektivno celotno skrajno levičarsko teroristično gibanje RB v svojih končnih posledicah uperjeno proti delavskemu razredu in njegovim političnim silam. Le na prvi pogled se zdi, kot da so udarci skrajno levih teroristov uperjeni le proti obstoječi buržoazno demokratični državi, njenemu sistemu, aparatu in njenim predstavnikom, gre pa v bistvu tudi za udarec proti delavskemu razredu. Delavski razred naj bi prišel v povsem brezpraven položaj, v položaj brez doslej veljavnih demokratičnih svoboščin tedaj, ko bi državno nasilje postalo prevladujoča oblika obrambe vladajočega razreda pred napadi oboroženih ekstremističnih sil.

RB sicer izvirajo iz sloja izkoriščenih delavcev in je cilj njenih terorističnih dejanj zaščititi delavske množice pred diktaturo buržoazije in jim omogočiti več pravic, spoštovanja, uveljavitve v družbi. Navsezadnje so se zavzemali za boljše življenjske pogoje tistih, ki so bili za to prikrajšani. Zavzemali so se za družbo, ki ni zaznamovana z delitvijo na razrede in z razrednim bojem. Strategija njihovega boja je bila zato usmerjena tudi na pretrganje zvez med delavskim gibanjem in delodajalci, ker so sindikati izgubili svojo moč in vanje ni verjel nihče več. Dejstvo je, da so se združili in delovali proti državi, ki jim tega ni omogočala.

Vendar pa bi njihov namen zrušenja države in njenega političnega sistema imel ravno obratne posledice prvotnim ciljem. V primeru zrušenja političnega sistema in razpada države bi delavski razred ostal nezaščiten. Postal bi povsem brez pravic in svoboščin.

Tu je tudi razlog za prizadevnost delavskih strank in sindikatov za boj proti terorizmu in za zaščito demokratičnega reda ter zahteva, da je treba ekstremistične sile povsem politično izolirati in jim odvzeti vsakršno možnost, da bi si ustvarjale oporišča v množicah. Utrditev

demokratskega reda v Italiji in oslabitev njegovih nasprotnikov pa je možna le z odpravljanjem vzrokov za gospodarsko, politično in družbeno krizo ter z uresničevanjem naprednih reform v državi.

HIPOTEZA 3:

Hipotezo, ki pravi, da načini izvajanja sedanjega terorističnega delovanja opozarjajo na povezavo med zaprtimi starimi člani RB in novo celico RB, delno potrjujem glede na podatke, ki sem jih našla, kljub velikim razhajanjem med prvotnimi in sedanjimi terorističnimi napadi. Povezava med prvotnimi člani RB in zdajšnjimi člani BR-PCC obstaja, vendar nisem zasledila konkretne povezave ravno med zaprtimi prvotnimi pripadniki RB in zdajšnjimi člani BR-PCC. Zgledujejo se po njihovih načinih izvajanja terorističnih dejanj in nadaljujejo zgodovinsko strategijo RB. Ker so številni še vedno priprti, je medsebojna povezava otežena, večja verjetnost je, da imajo stike s tistimi, ki so na prostosti, in s tistimi, ki živijo kot "politični begunci". Po podatkih današnje RB sledijo koreninam originalne teroristične formacije iz leta 1970 prek stikov z vmesno generacijo bojevnikov, časopisi poročajo, da naj bi bila skupina danes pod vodstvom starih aktivistov, ki živijo v izgnanstvu v Franciji. Cilj organizacije, ki se pojavlja, je predvsem vzbuditi strah in prestrašiti, škoda, povzročena z napadi je zlasti materialna, življenj ne ogrožajo

Predvsem v času devetdesetih let so notranji ideološki prepiri zmanjšali učinkovitost organizacije. Neuspehi po letu 1980 in notranja nesoglasja glede nadaljnjega delovanja so povzročila delitev organizacije na dve frakciji. Temeljna razloga delitve sta bila maščevalnost članov in neenotna usmerjenost na skupnega sovražnika. Večinska BR-PCC, ki nadaljuje ideološko in teroristično dejavnost prvotnih RB, pa zaradi številnih aretacij njenih pripadnikov ni tako učinkovita. Zadnja generacija RB je pokazala neenotne vojaške veščine. Skupina, ki se je pojavila, se izogiba povzročanju resnejših izgub, želi predvsem prestrašiti. Njihova strategija je

zagrešiti ponavljajoče manjše napade in ustvariti strah. Po mnenju italijanskega notranjega ministra Giuseppeja Pisanuja je namen novih RB napasti vse tiste, ki nameravajo reformirati trg dela, saj naj bi po njihovem mnenju te reforme spremenile zgodovinske značilnosti delavskega razreda. Teroristično delovanje je prav tako uperjeno na pomembne politične predstavnike s ciljem zastraševanja ter vplivanja na nespreminjanje reform na trgu dela in na potek odnosov med delodajalci in delavci. Gre namreč za teroriste z nižjimi dohodki.

Aretacije so številčno zmanjšale kapacitete organizacije, k njihovi ponovni oživitvi so pomagali množični mediji in informacijska tehnologija. Na ta način so rekrutirali nove člane in pridobili na svojo stran simpatizerje, med njimi tudi tuje formacije ter pripadnike radikalnih gibanj in skupin.

Ponovna oživitev njihovih aktivnosti na začetku tisočletja je bila za številne presenečenje in je vzbudila dvome o pristni kontinuiteti najpomembnejše italijanske levičarske teroristične organizacije. Veljavnosti medsebojne povezave tako niso sprejeli vsi; nekdanji italijanski predsednik Francesco Cossiga gleda na ponovno oživljene RB kot na obliko skrajnega sindikalizma, na praktike socialnega in ne političnega terorizma. Pravi, da je napaka delati povezavo med novimi RB in zgodovino ter ideologijo originalne skupine. Cossiga pravi, da je človeško razumljivo, da bi si neskesani zaprti brigadisti poskusili prilastiti nov fenomen. Dodaja, da je ponovna oživitev terorizma v zadnjih petih letih simptom globoko ukoreninjene kulturne subverzije v Italiji.

Profesor Stefano Silvestri, predsednik Inštituta za mednarodne zadeve, ne dvomi, da obstaja avtentična ideološka povezava med novimi in starimi RB. Pravi, da so nove RB bolj izolirane in imajo težave pri vzpostavljanju stikov z družbo. Tudi civilizacijsko so precej revnejše. Po mnenju Silvestrija je bila odločitev prvotnih RB za začetek oboroženega boja sklenjena po zadostni predhodni razpravi znotraj organizacije. Zdajšnji pa po njegovem mnenju niso sposobni analizirati lastne preteklosti, le slepo slediti potezam stare teroristične skupine. Dodaja, da med

novimi RB in oboroženimi protiimperialističnimi skupinami, aktivnimi v severovzhodni deželi Veneto, obstajajo povezave, o njihovih mednarodnih povezavah pa ni dokazov.

Franco Gabrielli, vodja specialistične policijske enote DIGOS, pravi, da zvezo med starimi in novimi RB danes zagotavljajo številni bojovníki, stari okrog 40 let. Nepredstavljivo je, po njegovem mnenju, da bi fenomen popolnoma izginil. Tisti, ki angažirajo oboroženi boj, so danes v manjšini, saj novejša aretacije zagotavljajo nekajletni mir (Willan 2004a, 31).

12 LITERATURA

1. Banka Slovenije. 2006. *Tečaji zamenjave med valutami in evrom*. Dostopno prek: <http://www.bsi.si/orodja/preracun-evra.asp?MapaId=1283> (4. september 2009).
2. BBC News. 2002. *Red Brigades admit killing*. Dostopno prek: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/1885002.stm> (4. oktober 2006).
3. Bianconi, Loredana. 1998. Intervju s Susanno Ronconi. Bruselj, avgust 1998. *Časopis za kritiko znanosti* 26 (188): 161–168.
4. Brigade Rosse. 2006. Dostopno prek: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Brigate_Rosse.jpg (19. avgust 2009).
5. Ceresa, Alessia. 2005. The impact of 'new technology' on the 'Red brigades' Italian terrorist organisation: the progressive modernisation of a terrorist movement active in Italy since 1970. *European journal on criminal policy and research* 11 (2): 193–222.
6. Combs, C. Cindy in Martin W. Slann. 2007. *Encyclopedia of terrorism*. Revised edition. New York: Facts On File.
7. Čuček, Janez. 1981. *Terorizem*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
8. Dakič Prelec, Drago. 2004. Terorizem in Evropa 2. Na izkušnjah z domačim proti mednarodnemu terorizmu. *Revija obramba* 36 (5): 49–51.
9. Dufourmantelle, Anne. 2005. *Vrnitev : biopolitični besednjak : pogovori z Anne Dufourmantelle*. Ljubljana: Študentska založba.
10. Dugdale-Pointon, T. 2007. *The Red Brigade Terrorist Group*. Dostopno prek: http://www.historyofwar.org/articles/weapons_red_brigades.html (15. december 2008).
11. ENCYCLO Online Encyclopedia. 2007. *Look up Tupamaros*. Dostopno prek: <http://www.encyclo.co.uk/define/tupamaros> (4. avgust 2009).
12. Grujičić, Petra. 2007. Kako do cilja? Z ugrabitvijo! *Revija Radar*, (april): 343. Dostopno prek: <http://www.revija-radar.com/Arhiv-revije-Radar/Radar-343/KAKO-DO-CILJA-Z->

UGRABITVIJO.html (17. avgust 2009).

13. Henderson, Harry. 2001. *Global terrorism: The Complete Reference Guide*. New York: Checkmark Books.
14. Hooper, John. 2003. *Italian police claim arrests have destroyed core of Red Brigades*. Dostopno prek: <http://proquest.umi.com/pqdlink?index=7&did=430771331&SrchMode=1&sid=6&Fmt=3&VInst=PROD&VType=PQD&RQT=309&VName=PQD&TS=1235029526&clientId=72300> (11. marec 2009).
15. Israely, Jeff. 2003. *Return of The Red Brigades*. Dostopno prek: http://nj5ml5nu3e.search.serialssolutions.com/directLink?&atitle=The%20bloody%20cul%2Dde%2Dsac%20%2D%20Mario%20Moretti%3A%20%20Brigate%20Rosse.%20%20Una&author=&issn=00278378&title=The%20Nation&volume=259&issue=13&date=19941024&spage=468&id=doi:&sid=ProQ_ss&genre=article&lang=en (11. marec 2009).
16. Jamieson, Alison. 2005. The use of terrorism by organized crime. An Italian case study. V *Root causes of terrorism : myths, reality and ways forward*, ur. Tore Bjorgo. London, New York: Routledge.
17. Jane's Information Group. 2002. *Jane's Terrorism Watch Report – Daily Update: Red Brigades suspect arrested in Argentina*. Dostopno prek: http://intelweb.janes.com/subscribe/intelweb/doc_view.jsp?K2DocKey=/content1/janesdata/mags/twr/history/twr2002/twra0337.htm@current&Prod_Name=TWR&QueryText=%3CAND%3E%28%3COR%3E%28%28%5B80%5D%28+red+%3CAND%3E+brigades%29+%3CIN%3E+body%29%2C+%28%5B100%5D+%28%5B100%5D%28+red+%3CAND%3E+brigades%29+%3CIN%3E+title%29+%3CAND%3E+%28%5B100%5D%28+red+%3CAND%3E+brigades%29+%3CIN%3E+body%29%29%29%29 (24. oktober 2006).
18. --- 2003. *Jane's Terrorism Watch Report – Daily Update: Swiss police target Italy's Red Brigade*. Dostopno prek: http://intelweb.janes.com/subscribe/intelweb/doc_view.jsp?K2DocKey=/content1/janesdata/

- mags/twr/history/twr2003/twra1953.htm@current&Prod_Name=TWR&QueryText=%3CAND%3E%28%3COR%3E%28%28%5B80%5D%28+red+%3CAND%3E+brigades%29+%3CIN%3E+body%29%2C+%28%5B100%5D+%28%5B100%5D%28+red+%3CAND%3E+brigades%29+%3CIN%3E+title%29+%3CAND%3E+%28%5B100%5D%28+red+%3CAND%3E+brigades%29+%3CIN%3E+body%29%29%29%29 (24. oktober 2006).
19. --- 2005. *Jane`s World Insurgency And Terrorism, Groups – Europe – Active, Italy: Brigade Rosse (BR)*. Dostopno prek: http://www4.janes.com/subscribe/jwit/doc_view.jsp?K2DocKey=/content1/janesdata/binder/jwit/jwit0108.htm@current&Prod_Name=JWIT&QueryText=%3CAND%3E%28%3COR%3E%28%28%5B80%5D%28+red+%3CAND%3E+brigades%29+%3CIN%3E+body%29%2C+%28%5B100%5D+%28%5B100%5D%28+red+%3CAND%3E+brigades%29+%3CIN%3E+title%29+%3CAND%3E+%28%5B100%5D%28+red+%3CAND%3E+brigades%29+%3CIN%3E+body%29%29%29%29#toclink-j1511133348006677 (24. oktober 2006).
20. --- 2006. *Jane`s Sentinel Security Assessment – Western Europe: Security, Italy*. Dostopno prek: http://www4.janes.com/subscribe/sentinel/WEUR_doc_view.jsp?Sent_Country=Italy%Prod_Name=WEUR%K2DocKey=/content1/janesdata/sent/weursu/weura003.htm@current#toclink-j1081130778420270 (24. oktober 2006).
21. Karmon, dr. Ely. 2001. *Cooperation with the Palestinian Terrorist Organizations (1970–1990)*. Dostopno prek: <http://www.ict.org.il/articles/articledet.cfm?articleid=365> (4. oktober 2006).
22. Katz, Josh. 2009. *On This Day: Aldo Moro Kidnapped by the Italian Red Brigades*. Dostopno prek: <http://www.findingdulcinea.com/news/on-this-day/March-April-08/On-this-Day--Aldo-Moro-Kidnapped-by-the-Italian-Red-Brigades.html> (10. avgust 2009).
23. Klarin, Mirko. 1978. *Terorizam*. Beograd: Politika.
24. Kos, Jerca. 2002. *Rdeče brigade spet na delu*. Dostopno prek: http://24ur.com/bin/article.php?article_id=2005434 (3. oktober 2006).

25. Košmrlj, Drago. 1978. Zgodovinske korenine terorizma v Italiji. *Teorija in praksa* 15 (3): 252–263.
26. Kovač, Dejan. 2007. Zbujeni brigadirski duhovi. *Dnevnik*, 19. februar. Dostopno prek: <http://www.dnevnik.si/debate/kolumne/229389> (25. december 2008).
27. Kraigher, Amelia. 1998. Svinčena leta italijanske levice. *Časopis za kritiko znanosti* 26 (190/191): 131–149.
28. Krunić, Zoran. 1997. Terorizem - temeljne značilnosti pojava, ki mu ni videti konca. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo* 48 (2): 171–178.
29. Kurnik, Andrej. 2007. Upornik proti terorizmu države. Zakaj Toni Negri ni terorist in zakaj so teroristi tisti, ki so ga preganjali in ga še vedno preganjajo. *Mladina*, 25. april. Dostopno prek: http://www.mladina.si/tednik/200716/clanek/nar--svoboda_mnogoterosti-andrej_kurnik/ (15. avgust 2009).
30. La storia. 2005. *Fatti, Documenti e Personaggi. BRIGATE ROSSE 1970–1988: 18 anni di lotta armata*. Dostopno prek: <http://www.brigaterosse.org/brigaterosse/index.htm> (5. avgust 2009).
31. Lichfield, John. 2008. *Carla, the Red Brigades and the battle for Sarkozy's ear*. Dostopno prek: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/carla-the-red-brigades-and-the-battle-for-sarkozyrsquo-ear-959966.html> (15. december 2008).
32. Manwaring, G. Max. 2004. *Shadows of Things Past and Images of the Future: Lessons for the Insurgencies in Our Mindst*. Dostopno prek: <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdffiles/PUB587.pdf> (29. december 2008).
33. Mareš, Miroslav. 2007. *Extreme Left Terrorism in Contemporary Europe: from "Communist Combatant Parties" to Militant Campaigns?* Dostopno prek: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=319> (25. november 2008).
34. Martin, Gus. 2003. *Understanding Terrorism: Challenges, Perspectives, and Issues*. Thousand Oaks : Sage Publications, Inc.
35. Miholič, Andrej. 2004. *Logistične značilnosti sodobnih terorističnih skupin*. Diplomsko delo.

Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

36. Negri, Toni. 1998. Med "zgodovinskim kompromisom" in terorizmom. Pogled na italijansko izkušnjo v sedemdesetih. *Časopis za kritiko znanosti*, 26 (190/191): 151–156.
37. Nordland, Rod in Barbie Nadeau. 1999. Is It Terrorism Redux? *Newsweek (Atlantic Edition)* 133 (22). Dostopno prek: http://nj5ml5nu3e.search.serialssolutions.com/directLink?&atitle=The%20bloody%20cul%2Dde%2Dsac%20%2D%20Mario%20Moretti%3A%20%20Brigate%20Rosse.%20%20Una&author=&issn=00278378&title=The%20Nation&volume=259&issue=13&date=19941024&spage=468&id=doi:&sid=ProQ_ss&genre=article&lang=en (11. marec 2009).
38. Oziewicz, Stanislaw. 2005. *Annan proposes definition of terrorism*. Dostopno prek: <http://www.cigionline.org/articles/2005/03/annan-proposes-definition-terrorism> (6. avgust 2009).
39. Palavršić, Joško. 1988. *Gerila na asfaltu: kronika političkih nasilja u Italiji*. 2. knjiga. Zagreb: Centar za informacije i publicitet.
40. Pasquino, Gianfranco. 2007. *Italy's history of terror*. Dostopno prek: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3372239.stm> (15. december 2008).
41. Pašanski, dr. Milan. 1987. *Savremene kamikaze: transnacionalni terorizam i diplomatija*. Beograd: NIRO Književne novine.
42. Pettiford, Lloyd in David Harding. 2005. *Terorizem. Nova svetovna vojna*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
43. Pike, John. 1998. *Brigate Rosse. Red Brigades*. Dostopno prek: <http://www.fas.org/irp/world/para/br.htm> (3. oktober 2006).
44. Predovič-London, Lidija. 2001. Brutalni nasilneži ali borci za svobodo? *Revija Radar*, (maj): 272. Dostopno prek: <http://www.revija-radar.com/Arhiv-revije-Radar/Radar-272/BRUTALNI-NASILNE-I-ALI-BORCI-ZA-SVOBODO.html> (17. avgust 2009).
45. Primorac, Igor, ur. 2005. *Terorizem: filozofska vprašanja*. 1. Izdaja. Ljubljana: Krtina.
46. RAND Corporation. 2001. *Lebanese Armed Revolutionary Faction and Red Brigades*

- attacked Diplomatic target*. Dostopno prek: <http://www.tkb.org/Incident.jsp?incID=3793> (6. oktober 2006).
47. --- 2003. *Red Brigades attacked Business target*. Dostopno prek: <http://www.tkb.org/Incident.jsp?incID=17336> (4. oktober 2006).
48. Rapoport, C. David. 1999a. Terrorism. I. History, the concept and the problem of definition. V *Encyclopedia of violence, peace & conflict*, ur. Kurtz Lester, 500. San Diego: Academic Press.
49. --- 1999b. Terrorism. II. Contemporary Terrorism. B. The Four Waves. V *Encyclopedia of violence, peace & conflict*, ur. Kurtz Lester, 502. San Diego: Academic Press.
50. Richardson, Louise. 2000. Terrorists as Transnational Actors. V *The Future of Terrorism*, ur. Maxwell Taylor in John Horgan. London, Portland: Frank Cass.
51. Rimanelli, Marco. 1992. Foreign Comrades in Arms: Italian Terrorism and International Ties (1968-91). V *European Terrorism: Today & Tomorrow*, ur. Yonah Alexander in Dennis A. Pluckinsky, 144–171. Washington: Brassey's.
52. Rivera, Esteban. 2005. *Red brigades*. Dostopno prek: <http://www.crwflags.com/fotw/flags/it-poli6.html> (11. december 2007).
53. Rošker, S. Jana. 1998. O negaciji negativne utopije ali o čudežni preobrazbi volka v ovčje krzno: etika levičarskega terorizma. *Časopis za kritiko znanosti* 26 (190/191): 75–83.
54. Ruggiero, Vincenzo. 2005. Brigade Rosse: Political violence, criminology and social movement theory. *Crime, Law & Social Change*, 43: 289–307. Dostopno prek: <http://proquest.umi.com/pqdweb?index=0&did=929465041&SrchMode=1&sid=1&Fmt=6&Vlnst=PROD&VTvpe=PQD&RQT=309&VName=PQD&TS=1197451389&clientId=16601> (12. december 2007).
55. Sajovic, Bojan. 2006. *Atentati*. Ljubljana: Založba Karantanija.
56. Scalzo, Salvatore, Steffi de Jong in Joost van den Akker. 2007. *Terror, myth and victims: The Historical Interpretation of the Brigade Rosse an the Rote Armee Fraktion*. Dostopno prek: <http://www.brigaterosse.org/brigaterosse/documenti/archivio/DocApprBRandRAF.pdf> (21.

marec 2009).

57. Singer, Daniel. 1998. *The Bloody Cul-de-Sac*. Dostopno prek: <http://www.thenation.com/doc/19941024/singer> (5. avgust 2009).
58. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 2000. Ljubljana: DZS.
59. STA. 2003. *Aretirali domnevnega sodelavca Rdečih brigad*. Dostopno prek: http://24ur.com/bin/article.php?article_id=2031383 (3. oktober 2006).
60. --- 2004. *Rdeče brigade na teroristično listo EU?* Dostopno prek: http://24ur.com/bin/article.php?article_id=2026083 (3. oktober 2006).
61. --- 2007. *Aretirali še štiri rdeče brigadiste*. Dostopno prek: http://www.delo.si/index.php?sv_path=41.396.191338 (11. december 2007).
62. --- 2008. *Rdeče brigade strašijo po Franciji*. Dostopno prek: http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/327096 (25. december 2008).
63. Stortoni-Wortmann, Luciana. 2000. The Police Response to Terrorism in Italy from 1969 to 1983. V *European democracies against terrorism : governmental policies and intergovernmental cooperation*, ur. Fernando Reinares. Aldershot, UK, Brookfield, Vt. : Ashgate, cop.
64. Štefančič, Marcel. 2002. Strategija napetosti: kako Berlusconi postaja evropski Bush in zakaj Rdeče brigade niso rdeče. *Mladina*, 2. april. Dostopno prek: <http://www.mladina.si/tehdnik/200213/clanek/brigade/> (3. oktober 2006).
65. --- 2006. Leonardo Sciascia, Afera Moro. Truplo Alda Mora so našli v prtljažniku avtomobila. *Mladina*, 19. avgust. Dostopno prek: http://www.mladina.si/tehdnik/200633/clanek/kul-knjige--marcel_stefancic_jr/ (11. december 2007).
66. Tedeško, Janko. 1995. Trije papeži in Rdeče brigade: spomini delovnih dopisnikov. *Nedelo* (5. november).
67. Thackrah, John Richard. 2004. *Dictionary of terrorism*. Second edition. London, New York, NY : Routledge.

68. *The Economist*. 2007. Europe: Back to the past; Italian terrorism, (17. februar). Dostopno prek:
<http://proquest.umi.com/pqdlink?index=3&did=1220900761&SrchMode=1&sid=5&Fmt=3&VInst=PROD&VType=PQD&RQT=309&VName=PQD&TS=1235028871&clientId=72300#indexing> (11. marec 2009).
69. *The New Encyclopedia Britannica*. 2002. Volume 11. USA: By Encyclopedia Britannica, Inc.
70. Tondo, Lorenzo. 2007. A poor excuse for Italy's turmoil. *The Globe and Mail (Index-only)*, 3. marec. Dostopno prek:
<http://proquest.umi.com/pqdlink?index=0&did=1227133111&SrchMode=1&sid=3&Fmt=2&VInst=PROD&VType=PQD&RQT=309&VName=PQD&TS=1235028661&clientId=72300> (11. marec 2009).
71. Turnšek, Tit. 2007. O terorizmu in vojni proti njemu. *Revija Svobodna misel* 45 (6): 8.
72. Van Daele, Koen. 1998. Se spominjaš revolucije. *Časopis za kritiko znanosti* 26 (190/191): 157–159.
73. *Veliki splošni leksikon v osmih knjigah*. 1998. Sedma knjiga. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
74. Vidino, Lorenzo. 2007. Italy's Left-Wing Terrorists Flirt with Radical Islamists. *Terrorism Monitor*, 5 (17). Dostopno prek:
http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=4398 (15. december 2008).
75. Whittaker, J. David, ur. 2001. *The Terrorism Reader*. London: Routledge.
76. Willan, P. Philip. 2002. *Puppetmasters. The Political Use of Terrorism in Italy*. United States of America: Constable and Company Ltd. Dostopno prek: Google books.
77. --- 2004a. Technological breakthrough leads police to new Red Brigades. *Jane's intelligence review* 16 (2): 28–31.
78. --- 2004b. Anarchists pose biggest threat to Italian national security. *Jane's intelligence review* 16 (12): 18–20.